

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ Ι. ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ

ΠΟΥΡΝΙΑ
ΚΟΝΙΤΣΗΣ – ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

ΑΘΗΝΑ
1991

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ Ι. ΧΡΗΣΤΙΑΔΗΣ

**ΠΟΥΡΝΙΑ
ΚΟΝΙΤΣΗΣ – ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ**

**ΑΘΗΝΑ
1991**

Το βιβλίο αφιερώνεται
στη Δημόσια Βιβλιοθήκη Κονίτσας
από το Συλλογικό των Αθανασίου Πουρναίων

« Ο ΕΞΑΡΧΟΣ »

3-2-1992

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ Δ. 28336
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 3/2/1992
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 94953 ΧΡΗ

κωδ. εστ. 6980

Πανοραμική άποψη της Πουρνιάς.

Στον αξέχαστο αδερφό μου
Βασιλάκη

Ευχαριστώ θερμά
όλους όσοι με οποιονδήποτε τρόπο με βοήθησαν να γράψω
και να παρουσιάσω το βιβλίο αυτό.

ΑΘΗΝΑ 1985

Αγαπητοί φίλοι,

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας αυτή τη στιγμή είναι πνευματικό δημιούργημα του αείμνηστου Δασκάλου του χωριού μας Χριστόδουλου Χρηστίδη, ο οποίος, δυστυχώς, δεν πρόλαβε να το δει τελειωμένο.

Η έκδοση του βιβλίου αυτού είναι η εκπλήρωση μιας υποσχέσεως που είχαμε δώσει στον Χριστόδουλο Χρηστίδη, που για πολλούς από εμάς υπήρξε και δάσκαλος στα πρώτα χρόνια της σχολικής μας ζωής. Για πλείστους όσους λόγους την υπόσχεση αυτή δεν θα μπορούσαμε να αθετήσουμε.

Κατόπιν αυτού, ο Σύλλογος των απανταχού Πουρνιωτών Κονίτσης Ηπείρου, ανέλαβε την εκτύπωση του βιβλίου με δικούς του βασικά οικονομικούς πόρους, με απώτερο σκοπό να μάθουμε όλοι εμείς την ιστορία του τόπου μας, όπως την παρουσιάζει ο συγγραφέας και παράλληλα να την γνωρίσουν και οι επόμενες γενεές των συμπατριωτών μας και κάθε άλλος ενδιαφερόμενος φίλος του τόπου μας και της ιστορίας.

Για την πραγματοποίηση της εκδόσεως του παρόντος βιβλίου θέλουμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα:

1. Την Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία μέσω του τέως Διοικητού κ. Αδαμαντίου Πεπελάση, συνεισέφερε το ποσό των Εκατό Χιλιάδων Δραχμών, σαν βοήθεια για την έκδοση του βιβλίου. Παρόμοιες ενέργειες, είμαστε σίγουροι, πως τιμούν τόσο τα Ιδρύματα όσο και τις Διοικήσεις τους.

2. Τον Αντιπρόεδρο του Συλλόγου μας κ. Κώστα Θεοδώρου, ο οποίος θυσίασε πολύτιμες ώρες για τη διόρθωση των κειμένων κατά την φωτοστοιχειοθεσία τους και γενικά για την αρτιότερη παρουσίαση του βιβλίου.

3. Την κα Κατερίνα Βαλαχή, Ζωγράφο, η οποία αφιλοκερδώς φιλοτέχνησε το εξώφυλλο του βιβλίου.

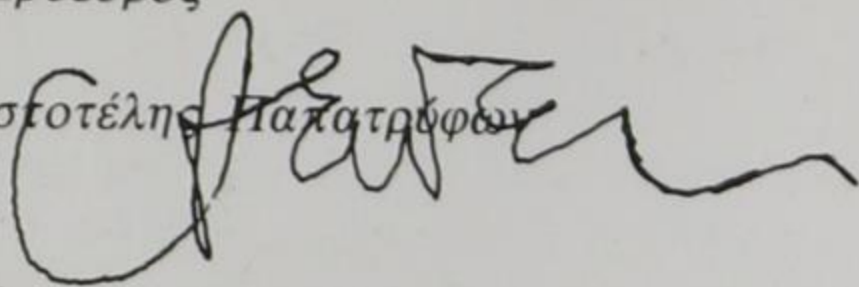
4. Όλα τα μέλη του Συλλόγου μας τα οποία συνέδραμαν οικονομικά την προσπάθεια του Συλλόγου μας για την κάλυψη του κόστους του βιβλίου. Κατάλογος με ονόματα μελών και αντίστοιχων ποσών που συνεισφέρθηκαν ευρίσκεται συνημμένος στην παρούσα έκδοση.

Ευχόμαστε η προσπάθεια του Χριστόδουλου Χρηστίδη να βρει μιμητές να συμπληρώσουν, να διορθώσουν ή και να βελτιώσουν το έργο του, όπως ευχόταν και ο ίδιος.

Για το Δ.Σ. του Συλλόγου

Ο Πρόεδρος

Αριστοτέλης Παπατρύφων

Το βιβλίο αυτό εκδόθηκε τον Μάιο του 1991 από το Συμβούλιο του Συλλόγου των απανταχού Πουρνιωτών Κονίτσης Ηπείρου, που το αποτελούσαν οι εξής:

Αριστοτέλης Ελ. Παπατρύφων

Κωνσταντίνος Δημ. Θεοδώρου

Λάμπρος Δημ. Θεοδώρου

Βασίλειος Χρ. Χρηστίδης

Χρήστος Απ. Μάντζιος

Δημήτριος Ελ. Παπατρύφων

Δημήτριος Απ. Μάντζιος

Κωνσταντίνος Χρ. Κολιός

Βασιλική Ναπ. Δουγλίδη

Πρόεδρος

Αντιπρόεδρος

Γραμματέας

Ταμίας

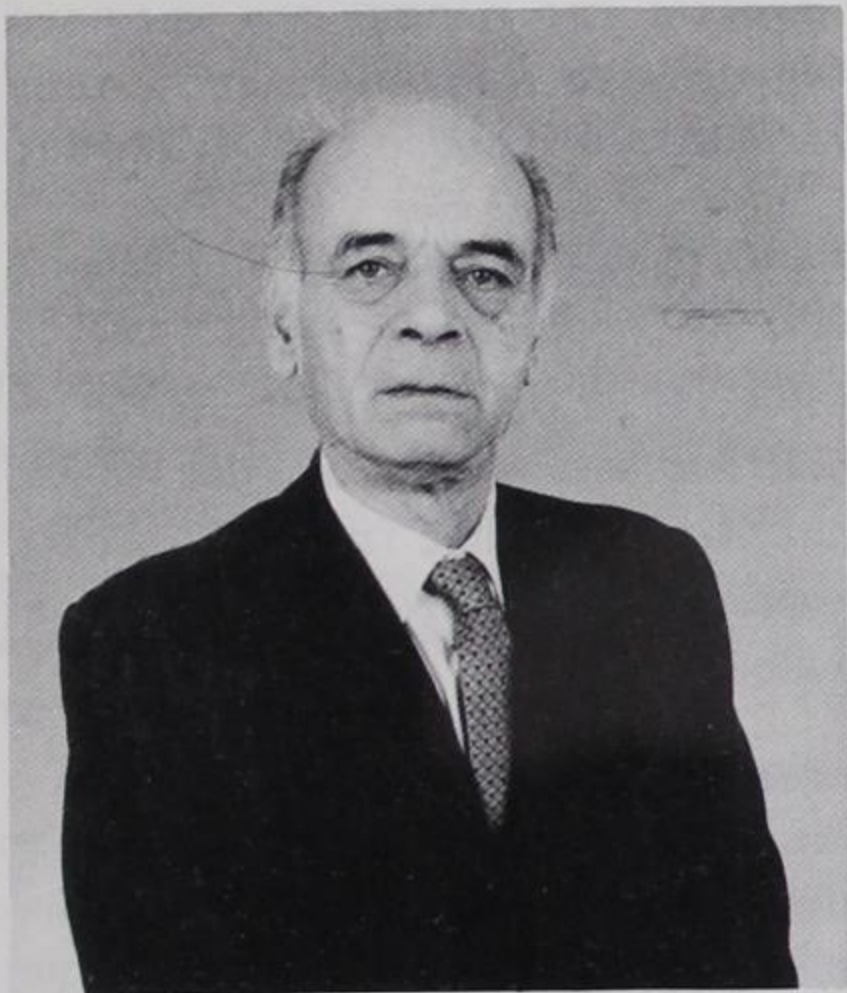
Μέλος

Μέλος

Μέλος

Μέλος

Μέλος

Βιογραφία Χριστ. Χρηστίδη

Ο Χριστόδουλος Χρηστίδης γεννήθηκε στην Πουρνιά της Κόνιτσας το 1921. Καταγόταν από την αρχοντική οικογένεια των «Δασκαλαίων», όπως ονομάστηκαν από τον παππού του Χριστόδουλο Παπαχρηστίδη, πρακτικό γιατρό και δάσκαλο, περισσότερο γνωστό σ' όλη την περιοχή με τ' όνομα Μουλάς. Γονείς του Χ.Χ. ήταν ο Ιωάννης Παπαχρηστίδης, έμπορος, και η Αικατερίνη Παπαχρηστίδη, το γένος Χρ. Νάτσιοπούλου.

Μεγάλωσε στην Πουρνιά όπου έμαθε και τα πρώτα γράμματα, έχοντας δασκάλους του τους αδερφούς Πριμικύρηδες Γιώργο και Τάσο.

Από το 1934 και μετά έζησε για λίγο διάστημα στην Παραμυθιά, οικότροφος-μαθητής στο εκεί γυμνάσιο και κατόπι στα Γιάννενα, όπου τελείωσε το γυμνάσιο.

Έχοντας όνειρο να σπουδάσει στην Ανωτάτη Εμπορική Σχολή, επηρεασμένος ίσως από το επάγγελμα του πατέρα του, έρχεται, αμέσως μετά την αποφοίτησή του από το γυμνάσιο, στην Αθήνα, αλλά οι συνθήκες που επικρατούσαν τότε στην Αθήνα δεν τον ευνοούσαν και επέστρεψε στα Γιάννενα, όπου εισήχθηκε στην Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία.

Σπουδαστής ακόμα παίρνει μέρος στην Εθνική Αντίσταση στις ομάδες του Ζέρβα όπου είχε καταταγεί και ο αδερφός του Βασίλειος, που μαζί με άλλους συγχωριανούς αγωνιστές έπεσε σε ενέδρα που είχαν στήσει οι Γερμανοί. Πολύ αργότερα, όταν έγινε κάποια αποκατάσταση των αντιστασιακών και δόθηκαν συντάξεις, ο Χ.Χ., θεωρώντας ότι ήταν χρέος του ν' αγωνιστεί για την πατρίδα, αρκέστηκε στην τιμή της συμμετοχής του στην Αντίσταση και δεν επιδίωξε άλλη ικανοποίηση.

Το 1945 διορίζεται στο Κεράσοβο (Αγία Παρασκευή σήμερα) και την ίδια χρονιά παντρεύεται τη Μαρία, κόρη του Παναγιώτη Βρυζώνη, μετανάστη στο Βουκουρέστι, και της Περιστερώς Βρυζώνη το γένος Βασ. Παπαδάτη.

Το 1946, το καλοκαίρι, καλείται να υπηρετήσει τη στρατιωτική του θητεία.

Από το 1950, μετά τη λήξη του εμφύλιου πολέμου, ο Χ.Χ. έχοντας τοποθετηθεί στο σχολείο της Πουρνιάς προσφέρει, κατά τα δύσκολα εκείνα χρόνια, παράλληλα προς το παιδαγωγικό του έργο σημαντικό κοινωνικό έργο, πρωτοστατώντας σ' όλες τις δραστηριότητες για την ανασυγκρότηση του χωριού. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον δείχνει για τα διάφορα προβλήματα του χωριού, παίρνοντας πρωτοβουλίες και μεσολαβώντας σε διάφορες κρατικές υπηρεσίες, αποτελεί τον εθελοντή κοινωνικό λειτουργό και τον σύμβουλο κοινοτικών αρχών και κατοίκων (για κάθε θέμα).

Στην Πουρνιά υπηρετεί μέχρι το 1969, χρονιά που έκλεισε το σχολείο του χωριού. Είκοσι σχεδόν χρόνια δασκαλικής θητείας στη γενέτειρά του και ο Χ.Χ. νοιώθει ιδιαίτερα ικανοποιημένος βλέποντας τους μαθητές του να εξελίσσονται επιτυχώς, πολλοί ως επιστήμονες — μεταξύ τους και ο γιος του Βασίλειος που σπούδασε γιατρός χειρουργός — και άλλοι ως επιχειρηματίες.

Από το 1969 και μετά υπηρετεί σε διάφορα σχολεία της χώρας: στη γειτονική Καστάνιανη επί δύο χρόνια, σε σχολεία της Αθήνας, στο Καρλόβασι της Σάμου ως διευθυντής και τερματίζει τη θητεία του στο δημοτικό σχολείο της Ανάκασας των Αγίων Αναργύρων Αττικής.

Συνταξιούχος πια δεν έπαψε να ενδιαφέρεται για το χωριό. Συνέγραψε την ιστορία του χωριού Πουρνιάς, επίπονο έργο, που το 'φερε σε πέρας ύστερα από τέσσερα χρόνια, και αμέσως μετά ξεκίνησε το δεύτερο έργο του να συγκεντρώσει σε βιβλίο τους σκορπισμένους σε διάφορα σημεία της Ελλάδας και σε υπερπόντιες χώρες συγχωριανούς του και το γενεαλογικό τους δέντρο. Δεν είχε όμως την τύχη να ολοκληρώσει το δεύτερο και να δει το πρώτο να κυκλοφορεί, όπως εύχεται στην εισαγωγή του. Έφυγε ξαφνικά το 1989, στις 15 Οκτωβρίου.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Στα βορειοανατολικά της Κόνιτσας και σε απόσταση εικοσιοχτώ περίπου χιλιομέτρων, σε μια πανέμορφη λεκάνη ανάμεσα σε κατάφυτα παρακλάδια του Σμόλικα, βρίσκονται τ' απομεινάρια του χωριού Πουρνιά (παλιότερα ονομαζόταν Σταρίτσανη).

Κάποτε υψώνονταν εκεί πέτρινα διώροφα και τριώροφα σπίτια, χτισμένα με ευαισθησία και καλαισθησία, με το γνώρισμα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της Ηπείρου, που οι νοικοκυραίοι τους, ταξιδεμένοι σχεδόν όλοι στο Βουκουρέστι, είχαν τη δυνατότητα να χτίσουν.

Τριγύρω δροσεροί κήποι, περγουλιές, χωράφια, αμέτρητα οπωροφόρα δέντρα και στα χαμηλότερα καλοδουλεμένα καρπερά γλυκοστάφυλα αμπέλια, που ήθελαν δυο γεμάτες βδομάδες για να τρυγηθούν, απασχολούσαν τους μόνιμους κατοίκους του χωριού, γυναικόπαιδα στην πλειοψηφία τους.

Στεφάνι γύρω τα βουνά, ψηλόκορφα τα περισσότερα, αδιαπέραστα από τα πεύκα, τα έλατα, τις οξιές και τα θαμνώδη στα χαμηλότερα, τρεχούμενα δροσερά νερά από παντού, καταφύγιο όλος ο τόπος μιας σπάνιας και πολύ πλούσιας για τη χώρα μας πανίδας: αγριόγιδα, αρκούδες, αγριόγατοι, αγριοπετεινοί, κουνάβια, ασβοί, σκίουροι, αλεπούδες, όλα τα πετούμενα και τα ερπετά, υδρόβια και αμφίβια στα ποταμάκια. Δίπλα τους, στα ξέφωτα και στις πλαγιές, δυο χιλιάδες περίπου γιδόπρόβατα, που τα οδηγούσαν στη βοσκή κοινοτικοί τσοπάνηδες, γέμιζαν τον αέρα με βελάσματα και κουδουνίσματα.

Τότε έσφυζε από ζωή το χωριό, ζωή γεμάτη όμορφα έθιμα δεμένα με τον κύκλο των εργασιών, τις θρησκευτικές γιορτές και την κοινωνική ζωή του χωριού.

Ερείπια είναι σήμερα τ' απομεινάρια εκείνου του χωριού. Οι καθιζήσεις και η αδιαφορία του κράτους για το μικρό αυτό ακριτικό χωριό (το 1950 αριθμούσε τετρακόσια περίπου άτομα) από τη μια μεριά και τα δεινά που προξένησαν στον τόπο οι πόλεμοι, δεύτερος παγκόσμιος και εμφύλιος, και η νέα μεταπολεμική οικονομική και κοινωνική κατάσταση που προκάλεσαν ομαδική φυγή και μετανάστευση των κατοίκων για επιβίωση από την άλλη, έφεραν το πανέμορφο χωριό σε παρακμή και το οδήγησαν κυριολεκτικά στην κατάρρευση.

Σήμερα δεν υπάρχει ούτε ένα ακέραιο παραδοσιακό σπίτι, έστω για να το φωτογραφήσει αν ήθελε κανείς. Μια σπάνια κληρονομιά, το γεφύρι της Μαυροπέτρας, από τα ομορφότερα της Ηπείρου, με την εικόνα δίπλα τού Παντοκράτορα, ζωγραφισμένη κάτω από μια προεξοχή της Μαυροπέτρας, κι ενώ διατηρούνταν σε άριστη κατάσταση, κακοποιήθηκε κι έγινε αγνώριστο από επιπόλαιες επεμβάσεις ανύποπτων ντόπιων παραγόντων και ανίδεων και βαρβαριζόντων νομομηχανικών των Ιωαννίνων.

Μοναδικά έθιμα στο χώρο της Ηπείρου έσβησαν με τη μετανάστευση του φορέα τους (σήμερα διαμένουν στο χωριό εξήντα περίπου άτομα, υπερήλικες σχεδόν όλοι).

Χάθηκε ακόμη και η πλούσια πανίδα και μόνο ο αέρας, μοναχικός, αχολογά θλιβερά μέσα στα δάση.

Όταν συνειδητοποιήθηκε από τους Πουρνιώτες η μεγάλη καταστροφή που είχε επέλθει ήταν πολύ αργά. Καμιά επέμβαση δεν θα μπορούσε να σώσει κάτι που δεν υπήρχε πια.

Το μόνο παρήγορο ήταν η αγάπη του για το χωριό και η θέληση του αείμνηστου Χριστόδουλου Χρηστίδη να γράψει την ιστορία και τις παραδόσεις του χωριού.

Με κλονισμένη την υγεία του, έδωσε όλες τις δυνάμεις του στο έργο αυτό και ύστερα από πολύχρονη και επίπονη εργασία μας χάρισε το βιβλίο που κρατούμε: «Η ιστορία του χωριού μου Πουρνιάς Κονίτσης». Και ήταν, κατά γενική παραδοχή, ο μόνος που θα μπορούσε να καταγράψει όλα αυτά τα στοιχεία — κι ας ελπίζει ο ίδιος ότι θα βρεθούν κάποιοι που θα συμπληρώσουν πολλά ακόμη — και λόγω της μόρφωσής του και λόγω της ευκαιρίας που είχε, θητεύοντας επί πολλά χρόνια στην Πουρνιά ως δάσκαλος, να βιώσει ένα μεγάλο μέρος της ζωής και των εθίμων του χωριού.

Το βιβλίο του, γεμάτο πλούτο ιστορικών και λαογραφικών στοιχείων και με ξεχειλισμένη την αγάπη του για το χωριό, ο Χριστόδουλος Χρηστίδης δεν είχε την τύχη να το δει τυπωμένο. Έφυγε από τη ζωή πρόωρα και ξαφνικά.

Την έκδοση του σημαντικότερου έργου του ανέλαβε, ύστερα και από επιθυμία του εκλιπόντος, ο Σύλλογος των απανταχού Πουρνιωτών «Ο Έξαρχος».

Κυκλοφορώντας το σήμερα πιστεύουμε ότι «Η ιστορία του χωριού μου Πουρνιάς Κονίτσης» θα μπει σ' όλα τα σπίτια των καταγομένων από την Πουρνιά, όπου κι αν αυτοί διαμένουν σήμερα, για να τους θυμίζει τις ρίζες τους, τις παραδόσεις τους και να τους δένει γύρω από την ιδέα του χωριού και ... ποιος ξέρει, ίσως κάποτε θελήσουμε και μπορέσουμε ν' αναβιώσουμε κάτι από εκείνη τη χαμένη ομορφιά.

Πιστεύουμε επίσης ότι ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα προκαλέσει και σε λαογράφους, ιστορικούς και εθνολόγους.

Αθήνα, Ιανουάριος 1991
Κώστας Θεοδώρου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Συγκινητική κι ελπιδοφόρα είναι η προσπάθεια που γίνεται τα τελευταία αυτά χρόνια με σκοπό να βοηθήσει όλους όχι μόνο να ξαναθυμηθούμε τις ρίζες μας αλλά και να νοσταλγήσουμε τη γη που γεννηθήκαμε.

Το επίσημο κράτος με τις διάφορες υπηρεσίες του, τα πνευματικά ιδρύματα της χώρας, οργανώσεις, σύλλογοι κι όλοι όσοι πονούν τον τόπο αυτό αγωνίζονται με όποια μέσα διαθέτουν να μας απομακρύνουν από το άγχος και την τόσο άχαρη ζωή των μεγαλουπόλεων και να μας ξαναφέρουν στην αγκαλιά του όμορφου χωριού μας.

Θέλοντας ν' ανταποκριθώ κι εγώ στο κάλεσμα της εποχής κι επιθυμώντας όχι μόνο ν' απαντήσω θετικά σε σχετική παράκληση του συλλόγου του χωριού μου «Ο ΕΞΑΡΧΟΣ» αλλά και να ικανοποιήσω παλιά μου επιθυμία έγραψα το βιβλίο αυτό.

Προσπάθησα μέσα από τις γραμμές του να παρουσιάσω την πατρογονική μας κληρονομιά σ' όλη της την έκταση, μ' όλο της το μεγαλείο και το απευθύνω κυρίως στους νεότερους του χωριού μου, γιατί πιστεύω πως μόνο όταν το γνωρίσουν καλά θα τ' αγαπήσουν κι αυτοί όσο του αξίζει και με χαρά κι υπερηφάνεια θα συνεχίσουν την ιστορία του.

Μπορεί η εργασία μου αυτή, όσο προσεγμένη κι αν είναι, όσο λεπτομερειακά κι αν εξετάζει το κάθε θέμα, να έχει τις ελλείψεις της, τις αδυναμίες της και θα νιώσω ανείπωτη χαρά, αν και κάποιος άλλος χωριανός μου, εργάτης του πνεύματος κι εραστής της έρευνας, στηριζόμενος, όπως άλλωστε έκανα κι εγώ, μόνο και μόνο σε ιστορικά γεγονότα ή σ' εντελώς βάσιμες κι όχι φανταστικές πληροφορίες, θελήσει να συμπληρώσει, να διορθώσει ίσως κάτι που άθελά μου εσφαλμένα έγραψα, ν' αντιμετωπίσει τέλος αποτελεσματικά τα όσα ερωτήματα σ' όλους μας γεννήθηκαν κι έμειναν από μένα αναπάντητα.

Ας μου επιτρέψει αυτός, όποιος κι αν είναι, να του πω πως η βιβλιογραφία για τα μέρη μας είναι σχεδόν ανύπαρκτη κι οι άλλες πηγές μόλις στάζουν, αν δεν έχουν από καιρό για πάντα στερέψει και για τούτο να βιαστεί πρέπει, αφού η κάθε μέρα που περνάει μας φέρνει όλο και πιο κοντά στη λησμονιά. Ο κάθε Πουρνιώτης που διαβαίνει τις πύλες του 'Αδη παίρνει μαζί του το δικό του μυστικό, κάποια πληροφορία πολύτιμη, κι ίσως μοναδική.

Πολύ θα χαρώ αν μερικοί δεν καταδικάσουν το βιβλίο μου αυτό στο να παίξει ρόλο στολιδιού της βιβλιοθήκης τους, όπως δυστυχώς γίνεται σήμερα με τόσα άλλα, και μπουν στον κόπο να το φυλλομετρήσουν, θα ενθουσιαστώ αν κάποιοι άλλοι το διαβάσουν, θα πιστέψω τέλος ότι πέτυχα απόλυτα το σκοπό μου αν βοηθήσει, έστω και λίγο, να γεμίσουν κόσμο, πολύ κόσμο και μάλιστα Πουρνιώτες η πλατεία, τα γκαλντερίμια κι όλα τα σπιτάκια του πανέμορφου χωριού μου.

Η ΠΟΥΡΝΙΑ

Α' ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1 - ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΤΟ ΧΩΡΙΟ.

Στα ριζά της Νταλιόπολης και του Κλέφτη, στη βουνοπλαγιά που κατεβαίνει και πάει να σβήσει κάτω στη Μαύρη Πέτρα, εκεί που άλλοτε απλώνονταν πλούσια σιταροχώραφα είναι τώρα κουρνιασμένα τα σπιτάκια της ΠΟΥΡΝΙΑΣ - ΚΟΝΙΤΣΗΣ - ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, του γραφικού χωριού μου.

Η φύση φάνηκε πολύ απλόχερη και του χάρισε περίσσιες ομορφιές κι οι κάτοικοι του το στόλισαν με τους πλούσιους καρπούς της αγάπης και των κόπων τους.

Απέχει 28 χιλιόμετρα από την Κόνιτσα, την πρωτεύουσα της επαρχίας μας, και συνδέεται τόσο μ' αυτή και τα 43 άλλα χωριά της, όσο και με όλο τον άλλο κόσμο με αμαξιτό δρόμο που η κατάστασή του, μια και είναι ασφαλτοστρωμένος σχεδόν στο σύνολό του, μπορεί να χαρακτηριστεί πολύ καλή.

Χειμώνα - καλοκαίρι, δυο φορές τη βδομάδα Τρίτη και Πέμπτη, στις 2 η ώρα το μεσημέρι, μπορείς να εμπιστευτείς τον εαυτό σου στο λεωφορείο της άγονης γραμμής Κόνιτσας - Πουρνιάς - Αγίας Παρασκευής κι αυτό, ύστερα από ευχάριστη διαδρομή μιας περίπου ώρας και χωρίς ποτέ να λαθέψει, θα σε φέρει στον απόμερο τόπο μου, στην αγαπημένη μου Πουρνιά.

Αν για πρώτη φορά έρχεσαι, δεν έκανες άδικα τον κόπο. Είναι από τα χωριά εκείνα που η ανάμνηση τους μένει βαθιά χαραγμένη κι εύχεσαι να σου δοθεί ξανά η ευκαιρία να το επισκεφτείς.

Αν πάλι είσαι ταξιδεμένος Πουρνιώτης, ο ερχομός σου στη γενέτειρά σου γη θα σε κάνει να χύσεις πικρό δάκρυ για τα τόσα χρόνια που έχασες μακριά της στον αγώνα της ζωής, για την ευλογημένη ώρα του γυρισμού.

Αν τα ξένα και τα μακρινά καιρό σε κράταγαν ζηλότυπα κοντά τους, όταν το αυτοκίνητο διαβεί τη γέφυρα του Μπέλει θ' αρχίσει το κορμί σου να νιώθει κάπως αλλιώτικα, μια και το τοπίο γύρω όχι μόνο δεν θα σου είναι άγνωστο ή αδιάφορο αλλ' άθελά σου θα σε κάνει να θυμηθείς κάποια περασμένα, κάτι που νόμισες πως το είχες για πάντα ξεχάσει.

Θ' αντικρίσεις το μολιστινό Ατζιαρούχη που έτρεχες χειμώνα καιρό με χιόνια ως το γόνατο και με προφύλαξη μεγάλη για το φόβο του ντραγάτη να κόψεις κέδρα, γιατί τα σφαχτά, λόγω του καιρού, μέρες τώρα ήταν κλεισμένα μέσα και θέλαν να τσιμπήσουν κάτι πράσινο που εσύ δεν το είχες.

Κι όσο να καλοσκεφτείς κάποια χαρακτηριστική ταλαιπωρία σου στον αγώνα για την απόκτηση των κέδρων προβάλλει κιόλας μπρος σου ο Ταμπακόμυλος. Ποιος δεν τον ξέρει! Τα δυο του μάτια γέμιζαν μ' αλεύρι όχι μόνο τ' αμπάρια της Μόλιστας αλλά και της Σταρίτσιανης, και της Στράτσιανης κι αυτής της Κουρτίτιστας ακόμα.

Μην κρατήσεις όμως για πολύ πάνω του το βλέμμα σου, όσες θύμησες κι αν σου φέρει τ' αντίκριμά του. Δε θα δεις τώρα κάτω από τα μεγάλα πλατάνια να καρτερούν ζώα για να φορτώσει σ' αυτά ο νοικοκύρης τους αλεύρι, που μόλις βγήκε ζεστό - ζεστό μέσ' απ' τις βαριές του μυλόπετρες, δε θα δεις στην πόρτα του σακιά γεμάτα γεννήματα να περιμένουν τη σειρά τους ν' αλεστούν, θ' αντικρίσεις όμως στη σκεπή του μικρές ή μεγάλες τρύπες που χάσκουν λες κι ειν' έτοιμες να τον καταπιούν. Δυστυχώς δε θ' αργήσουν να πετύχουν το σκοπό τους.

Και μπαίνουμε στο πουρνιώτικο. Η θεόρατη πέτρα δεξιά μας, πάνω στην πλαγιά του βουνού μας δείχνει το σύνορο Πουρνιάς - Μόλιστας κι η Βολνίστα σχεδόν αντίκρουτης, στην απέναντι του ποταμού μεριά, μας λέει το καλωσόρισες.

Η Βολνίστα, η Πώγωνη, η Γκάλινα, η Πόραγια και πιο πάνω η Πέτρα. Αλήθεια, πώς έχουν καταντήσει έτσι! Η εγκατάλειψη τις γέρασε και τις έκανε να χάσουν τα στολίδια τους, τ' αμπέλια. Αυτά χάριζαν ζωή, αυτά ομόρφαιναν όλα τούτα τα πέρα απ' το ποτάμι μέρη, αυτά έφερναν στο χωριό τον πλούτο. Δεν υπήρχε σπιθαμή τόπου χέρσα, δεν ήταν πλάι χωρίς κι ένα πεζούλι χτισμένο με ξηρολιθιά και πάνω στις δυο χούφτες χώμα που συγκρατούσε φυτεμένα λίγα κλήματα. Είναι βλέπεις οι πιο χαμηλές τοποθεσίες του χωριού, πολύ προσήλιες και για τούτο ο καρπός τους πιο πρώιμος. Βιάζονταν άλλωστε οι Δασκαλαίοι να κόψουν ρώγες σταφυλιού από τ' αμπέλι τους στη Γκάλινα για να στολίσουν μ' αυτές τη στέλα που πρόσφεραν στο ξωκκλήσι τους, τη μέρα της γιορτής του στις 6 Αυγούστου κι όλοι οι χωριανοί να κοσμήσουν με χοντρόρωγα, τραγανά και γλυκά σταφύλια το πανηγυριώτικο τραπέζι τους το Δεκαπενταύγουστο.

Όλα λοιπόν τα σπίτια του χωριού είχαν κι από ένα κομμάτι αμπέλι, μεγάλο ή μικρό πέρα από το ποτάμι και πολύ χαίρονταν γι' αυτό. Σήμερα έμειναν εκεί μόνο χέρσοι τόποι κι οι δυο ραχούλες που ξεκινούν η μια από τη Βολνίστα κι η άλλη από την Πώγωνη και, χωρίς να νιάζονται για το μπόι των γύρω τους ψηλών βουνών, ανεβαίνουν όσο αυτές μπορούν να συναντήσουν μια άλλη που έρχεται από το Νταμπακόμυλο. Αγκαλιασμένες ύστερα οι τρεις τους κι ενωμένες σε μια προχωρούν προς ανατολάς κι αφού με την κυματιστή κορυφογραμμή τους χαράξουν το φυσικό σύνορο του πουρνιώτικου με το μολιστινό, ορθώνουν με τη βοήθεια και μιας άλλης, που ξεκινά από την Πόραγια, τη γραφική Γκριάμπα.

Η ραχούλα μάλιστα της Βολνίστας ανεβαίνει κάπως απότομα κι όταν έτσι προχωρήσει αρκετά, κουρασμένη θα έλεγες από τη μεγάλη ανηφόρα, πάει με απαλές πτυχώσεις δίπλα δίπλα να πάρει λίγη ανάσα, νάβρει λίγη ξεκούραση για να συνεχίσει πάλι απότομα μέχρις ότου μ' ένα μεγάλο και σε σχήμα ημικύκλιου βράχο συναντήσει τη ράχη του Ταμπακόμυλου. Είναι μ' άλλα λόγια όλη η περιοχή μια τοποθεσία με όχι λίγες εναλλαγές κι ίσως γι' αυτό την ονόμασαν έτσι, αν βέβαια, όπως κι εμείς πιστεύουμε, τ' όνομά της προέρχεται από τη σλαβική λέξη βαλνά που θα πει κύμα και Βολνίστα κυματώδης.

Η δεύτερη ραχούλα, αυτή της Πώγωνης, ανεβαίνει πολύ μαλακά, νωχελικά και ναζιάρικα θα μπορούσε κανείς να πει, προχωρεί έπειτα σ' αρκετό διάστημα σχεδόν κάθετα κι ύστερα πάει λοξά προς την ανατολή να συναντήσει την κορυφογραμμή που έφτιαξαν οι άλλες δυο.

Πώγωνη. Κι αυτή μάλλον ξενική λέξη, αφού στα σλαβικά πώγων ή πάγανη αρχικά με τη σλαβική φωνητική του α σε ω σημαίνει ειδωλολατρικό χωριό. Να ήταν άραγε

κάποτε εδώ, που σήμερα δεν υπάρχει ούτε καλύβα, κάποιο χωριό τελείως άγνωστο σε μας; Μήπως έχει δίκιο ο κ. Στεργιόπουλος όταν μας λέει ότι η ονομασία της γειτονικής Βολνίστας δεν προέρχεται από τη λέξη Βαλνά, όπως εμείς πιστεύουμε, αλλά από την πάλι σλαβική λέξη βάλταμ που θα πει τρίβω τα φορέματα στη βαλιαβίτσα, το νεροτριβιό, το οποίο αλβανικά λέγεται βαλανίτσα;

Να ήταν μήπως εδώ η Βούνειμα, η πόλη της Ηπείρου, την οποία έκτισε ο Οδυσσεύς, ή το χωριό Πάγανη και στο νεροτριβιό της Βολνίστας έρχονταν οι νοικοκυρές να πλύνουν τα ρούχα του σπιτιού τους;

Το πιο παράξενο μάλιστα σχετικά με την τοποθεσία αυτή είναι και τούτο: Σε όποιο στρατιωτικό χάρτη κι αν κοιτάξεις, κι είναι οι χάρτες της χαρτογραφικής υπηρεσίας του στρατού οι μόνοι της περιοχής του χωριού, αφού άλλο τοπογραφικό διάγραμμα στηριζόμενο σε επιτόπια εργασία, μέχρι τώρα τουλάχιστον, δεν έγινε, θα δεις πως εδώ, ίσως μάλιστα και λίγο πιο πάνω προς τη Γκάλινα, να σημειώνεται ένας ολόκληρος οικισμός τον οποίο ονομάζουν Πωγωνίσκο.

Όπως όμως όλοι μας γνωρίζουμε, ο οικισμός αυτός, τελείως έρημος από κατοίκους σήμερα, υπάρχει βέβαια, αλλά κοντά στο χωριό Μολυβδοσκεπάστο, πολύ μακριά δηλαδή από το χωριό μας κι από την τοποθεσία αυτή. Γιατί λοιπόν οι κατά πάντα πλήρεις στρατιωτικοί χάρτες έκαναν κι εξακολουθούν να κάνουν αυτό το βασικό, το αδικαιολόγητο θα μπορούσαμε να πούμε λάθος; Μήπως από διαίσθηση για την άλλοτε ύπαρξη του ειδωλολατρικού εκείνου χωριού;

Στη Γκριάμπα, της οποίας τ' όνομα θα πρέπει να προέρχεται από το κουτσοβλάχικο γκρεντ που σημαίνει κατωφέρεια, καταλήγει, όπως είπαμε, και μια άλλη πιο μεγάλη ράχη η οποία ξεκινά από την Πόραγια, ανεβαίνει στα καγκέλια του Αφορεσμού.

Λένε έτσι το μέρος αυτό γιατί τόσο οι πολλές στροφές του δρόμου, και λέγοντας δρόμο εννοούμε βέβαια τούτο το ανεμοδαρμένο μονοπάτι, όσο κι η κοφτή πλαγιά του το κάνουν τόσο επικίνδυνο σ' ανθρώπους και ζώα ώστε λες πως αλήθεια από πολλούς είναι αφορεσμένο γι' αυτό και τ' όνομά του.

Πιο πάνω συναντούμε τα Σπάσματα με γκρεμούς κι αυτά κι ύστερα ακολουθώντας πάντα το ίδιο ανηφορικό μονοπάτι κι αφού περάσουμε το πολύ επικίνδυνο για τη βατότητά του Αλωνάκι πατούμε επιτέλους τη Γκριάμπα. Σιάδια πολλά και μεγάλα, σπαρμένα κάποτε, απλώνονται από κει και πέρα μέχρι το Περιβόλι, κοινό σύνορο Πουρνιάς - Μόλιστας - Αγίας Παρασκευής.

Είναι πολύ γνωστές και συχνοπατημένες όλες αυτές οι τοποθεσίες μια κι οι χωριανοί τις επισκέπτονταν μέχρι και πριν από λίγα χρόνια αρχές καλοκαιριού να πάρουν από τη στρούγκα το μαξούλι, τέλη Αυγούστου να βάλουν κλαδί, κι όλο το χειμώνα οι κυνηγοί νάβρουν χοντρό κυνήγι, τ' αγριογούρουνα που διωγμένα από τα κρύα και τα πολλά χιόνια της γειτονικής στη χώρα μας Γιουγκοσλαβίας έρχονται να ξεχειμάσουν στο φιλόξενο αυτό τόπο.

Και πιο πέρα από την Πόραγια τα Ρισάδικα, στο σύνορο κι αυτά Πουρνιάς - Αγίας Παρασκευής που, όπως είδαμε, ξεκινά από το Περιβόλι, κατεβαίνει στη Γκριάμπα, Ρισάδικα κι ύστερα κάτω στο ποτάμι.

Χαιρόμαστε γι' άλλη μια φορά όλες αυτές τις γραφικές ραχούλες που αλλού γυμνές κι άχαρες με πολλές γιδόστρατες κι αλλού σκεπασμένες με τσέρα και ντούσκα, πολύ καλά για κλαδονομή, σχηματίζουν στα πλάγια τους, δεξιά κι αριστερά, πολλές άλλες μικρότερες κι άλλα τόσα κουτσουλάκια. Αυτά θαρρείς πως έχουν για μόνο

προορισμό τους το να συναγωνίζονται τις βροχερές ημέρες ποιά θα κατεβάσει πióτερο νερό για να γεμίσει τον ξερόλακκο που σχηματίζεται στα πόδια τους και στον οποίο όλα τους καταλήγουν.

Ξεχαστήκαμε όμως με την κουβέντα μας και χωρίς να καταλάβουμε διαβήκαμε κιόλας τον Κάτω Γκρούμαρο, περάσαμε ύστερα πλάι στο γεφύρι του Καρα και νάμαστε τώρα στο Μιστράκο.

Πολλά θα έχει να μας διηγηθεί κι η τοποθεσία αυτή γιατί ήταν όχι μόνο διαλεχτό ψωμοτόπι του χωριού μας αλλά και ξακουστή για τα πολλά πέργουλα που φορτωμένα γλυκά κρασερά σταφύλια στεφάνωναν ένα γύρω όλα τα κτήματά της.

Ποτιστικά από το ποτάμι ή το λάκκο τα χωράφια του, χάριζαν στους χωριανούς φορτώματα καλαμπόκι πιο παλιά, πολλά δεμάτια γοντζέ τα τελευταία χρόνια, λύπηση για την εγκατάλειψή τους σήμερα.

Ας μείνουμε όμως λίγο εδώ κι ας προσπαθήσουμε να διασκεδάσουμε τη δυσφορία μας για την κατάντια του τόπου, όσο μεγάλη κι αν είναι αυτή, αγναντεύοντας τα γύρω και μάλιστα το ποτάμι που τη στιγμή αυτή φαντάζει σα μια μεγάλη ασημένια κορδέλα που αλλού χάνεται κι αλλού λάμπει λουσμένη στο φως.

Είναι πολύ όμορφο και στα ήσυχα νερά του μουστακάρια, συρτάρια, πέστροφες και χέλια πηγαινοέρχονται αδιάκοπα, προκαλώντας με τα παιχνιδίσματά τους τους νέους του χωριού που αρκετές φορές το καλοκαίρι κι οπωσδήποτε στις 5 Αυγούστου θα το επισκεφτούν πρωί - πρωί για να γυρίσουν, ξένοιαστα πριν, με το φόβο του δασαρχείου τώρα, κάποιο νησί του κι αργά το βράδυ ν' ανηφορίσουν για το χωριό ξεθεωμένοι από την κούραση αλλά και περήφανοι για τα ψάρια που έπιασαν.

Μη γελαστείς όμως, φίλε μου, και πιστέψεις πως πάντα είναι έτσι πρόσχαρο και καλοσυνάτο, γιατί μόλις αρχίσουν τα πρωτοβρόχια θυμώνει και θεριεύει, φουσκώνουν και βουρκώνουν τα νερά του κι απειλούν να καταποντίσουν τα πάντα, γι' αυτό Βουρκοπόταμο το λεν οι χάρτες.

Κάθε φθινόπωρο με τις πρώτες βροχές, και κάθε άνοιξη μόλις αρχίσουν να λιώνουν στο Σμόλικα τα χιόνια, γίνεται θεριό ανήμερο και παρασύρει στο διάβα του ό,τι βρει μπρος του και κατά προτίμηση τα πρόχειρα τρεμάμενα ξύλινα γεφυράκια που έφτιαχναν Μολιστινοί, Πουρνιώτες και Κερασοβίτες, ο καθένας βέβαια στον τόπο του, να ζέψουν τις δυο του όχθες και να κάνουν πέρασμα.

Κι έφτιαχναν τουλάχιστον δυο φορές το ίδιο πάντα γεφύρι, κι ας ήταν σίγουροι πως θα το ξαναπάρει πάλι, αφού είχαν ανάγκη να περάσουν απέναντι για να κλαδέψουν ή να σκάψουν τ' αμπέλια τους, να βοσκήσουν τα γιδοπρόβατα όταν όλη την άλλη περιοχή σκέπαζε το χιόνι.

Αν όμως για τους χωριανούς αποτελούσε το ποτάμι αυτό ένα μεγάλο πρόβλημα για τους Καστανιανίτες, Καντσιώτες και γενικά για τους κατοίκους όλων των πέρα χωριών ήταν αληθινή κατάρρα. Με το γεφύρι στο μολιστινό παρμένο ήταν αδύνατο να επικοινωνήσουν με τον υπόλοιπο κόσμο, εκτός κι αν ακολουθούσαν το αρκετά μεγάλο σε διάρκεια και πολύ κουραστικό σ' αντοχή δρομολόγιο Μπουλιάνα - Ταμπακόμυλος - Κόνιτσα κι αυτό όταν το νερό περνούσε κάτω από το γεφύρι του Ταμπακόμυλου. Το ευτύχημα είναι πως όλη τούτη η τάλαιπωρία ανήκει πλέον στο παρελθόν.

Η μεγάλη γέφυρα Λασκαρίδου ή Μπέλει κάτω στο μολιστινό, η γέφυρα στο λάκκο του Κεράσοβου κι οι δυο πεζογέφυρες στο πουρνιώτικο έξεψαν τις όχθες του και το έκαναν ικανό μόνο για το καλό. Έγιναν όλες αυτές οι γέφυρες μετά το 1950

κι είναι καμωμένες με αγκωνάρια, τσιμέντα και σίδερα, πολύ γερές κι αρκετά μεγάλες σε μήκος, γιατί κι η ποταμιά έχει όχι μικρό πλάτος κι η κοίτη του ποταμού εύκολα αλλάζει.

Δυο πεζογέφυρες λοιπόν ενώνουν τις δυο όχθες του Βουρκοπόταμου στο πουρνιώτικο κι εξυπηρετούν χειμώνα - καλοκαίρι τους χωριανούς. Η μια είναι χτισμένη στη Γκάλινα, λίγο πιο πάνω από τον Αϊ - Δημήτρη, κι η άλλη στην Πώγωνη. Τα θεμέλια της πρώτης μπήκαν το 1951 και τα σκολάσματά της γιορτάσαμε το 1958.

Χτίστηκε σύμφωνα με μελέτη της Τ.Υ.Δ.Κ. Ιωαννίνων με δυο ακρόβαθρα κι ένα μεσόβαθρο, με ξύλινη επίστρωση πάνω σε σιδηροδοκάρια, που ενώνουν τα βάθρα, στη στέψη τους κι είναι ό,τι ονειρεύονταν οι χωριανοί.

Ξοδεύτηκαν για την κατασκευή της 105.978 δραχμές κι η δαπάνη βάραινε εξ ολοκλήρου το κοινοτικό μας ταμείο.

Την άλλη πεζογέφυρα έφτιαξαν το 1960 μ' έξοδα τους τα Εξάρχεια, στοίχησε 35.516 δραχμές κι εξυπηρετεί άμεσα όχι μόνο την Πώγωνη αλλά και τη Βολνίστα κι όλη τη γύρω περιοχή.

Καιρός όμως ν' αφήσουμε το ποτάμι να κυλά ήσυχα τα νερά του και να στρέψουμε το βλέμμα μας στηνκορυφή του λόφου που ορθώνεται κυριολεκτικά πάνω από το κεφάλι μας. Θα δούμε να υψώνεται εκεί βιγλάτορας το ξωκκλήσι του Αϊ Γιώργη, που συντροφιά με τ' άλλο τ' Αϊ Δημήτρη, πιο πέρα και κάτω από το δημόσιο δρόμο, φιλοξενούν παντοτινά στα σπλάχνα τους τους τιμώμενους άγιους, καβάλα στ' άλογα τους, λες και στέκουν εκεί άγρυπνοι φρουροί, έτοιμοι να προστατέψουν το χωριό απομακρύνοντας όποιο κακό ήθελε ξεκινήσει από το πολυδιάβατο εκείνο μέρος.

Αν και για μόνο τους διάκοσμο έχουν, όπως άλλωστε κι όλα τ' άλλα ξωκκλήσια μας, ένα σταυρό χαραγμένο σε λιθάρι πάνω από την εξώπορτα, λίγες εικόνες με τα καντήλια τους, ένα μανάλι για το κεράκι κι ίσως μερικά στασίδια, για την οικογένεια η οποία τα έχτισε και τα συντηρεί αποτελούν σύμφωνα με την παράδοση τους χωριού μας κτήμα, καμάρι κι ελπίδα της.

Στο εκκλησάκι τ' Αϊ Γιώργη, οι τρεις από τις τέσσερες εικόνες του μας λένε πως φιλοτεχνήθηκαν από κάποιον Διαμαντή Αθανασίου το 1799, έτος που θα πρέπει να χτίστηκε και η εκκλησία από τους αδελφούς Ο. Νάτσιου, για τούτο και τώρα οι Νατσαίοι τη συντηρούν, ενώ ο Αϊ Δημήτρης, όπως μας φανερώνει ανάγλυφη πλάκα στην πρόσοψή του, χτίστηκε πολύ αργότερα, στις 20 Ιουνίου 1877 από τον Ιωάννη και Δημήτριο Θεοδώρου και για τούτο οι Θεωραίοι έχουν τη χαρά να την φροντίζουν.

Μετά τον Αϊ Δημήτρη το λόγο έχει η Τοπλίτσα, από το σλαβικό τοπόλιτσα, δηλαδή στενωπός, κλεισούρα, αρκετά μεγάλη σ' έκταση, χωρίς όμως και να διακρίνεται εύκολα από το δημόσιο δρόμο που περνάει όλα τούτα τα μέρη, γιατί προτίμησε να στριμωχτεί σ' ένα απόμερο άνοιγμα μεταξύ Κοκόρινας, Κάτω Μασίτσας και Γκουγκούλιας παρά να ξανοίξει και φαντάξει όπως το Τζιρότραβο πιο πάνω ή η Περγουλιά μετά, με τις μεγάλες καρυδιές της και το σύνορο με το Κεράσοβο.

Είναι όλες τους τοποθεσίες κατάσπαρτες από πολλά χέρσα σήμερα χωράφια πλάι σε χαμηλές μαγευτικές βουνοπλαγιές που κατεβαίνουν άλλες στο λάκκο της Τοπλίτσας ή Περγουλιάς κι άλλες μέχρι κάτω στο ποτάμι να δροσίσουν θάλεγες τις νερατζιές, τα γραβιά, τα ντούσκα κι όσα άλλα χαμόκλαδα φυτρώνουν σ' αυτές και τις παρουσιάζουν έτσι πρασινοντυμένες.

Αχνά και πάνω στο πλάτωμα που σχηματίζεται στο βάθος του ποταμού προβάλλει

A'. Ο λόφος με τον Αϊ-Γιώργη.

B'. Η εντοιχισμένη λιθανάγλυφη πλάκα του 'Αϊ-Δημήτρη.

τώρα το Κεράσοβο, η Αγία Παρασκευή, όπως λέγεται σήμερα. Είναι το μεγαλύτερο χωριό της επαρχίας μας με καλόκαρδους και φίλεργους κατοίκους, που σχεδόν όλοι τους παραδοσιακά και φιλότιμα υπηρετούσαν το επάγγελμα του μάστορα χθες, του οικοδόμου σήμερα. Σκορπισμένοι σ' όλη την Ελλάδα, αδράχνουν κάθε ευκαιρία κι επισκέπτονται το χωριό τους να το στολίσουν με όμορφα σπιτάκια, σωστές σύγχρονες μικρές βίλες, να το κάνουν ένα καλό θέρετρο. Πιστεύω πως θα μας δοθεί κάποια μέρα η δυνατότητα να το επισκεφτούμε και να το γνωρίσουμε κι από κοντά.

Λίγα μέτρα πιο πάνω από το γεφύρι του Καρά, το γεφύρι που χτισμένο στον πουρνιώτικο λάκκο εξυπηρετούσε αποτελεσματικά τόσον κόσμο προπολεμικά, ενώ σήμερα μόνο τα βάθρα και τ' όνομά του έχει να μας δείξει, μια πινακίδα πλάι σε πέτρινο πελεκητό εικόνισμα κάτι μας λέει. Τοποθετημένη ακριβώς στη διακλάδωση του αμαξιτού δρόμου και απέναντι από ένα εξυπηρετικό τωρινό υπόστεγο μας συμβουλεύει ν' αφήσουμε τον επαρχιακό του Κεράσοβου και να πάρουμε τον κοινοτικό π' ανοίγεται μπρος μας.

Με την αίσθηση πως παίζουμε σε μια χαράδρα τον ακολουθούμε. Δεξιά μας κι ύστερα από τον πλατύ λάκκο ο ξεχασμένος Γκρούμαρος, ο Βαθύλακκος πιο πάνω, ο Μπλος στο πλάι του και μπρος μας η Ραμάστα με τ' άσκαφτα κι απότιστα τώρα χωράφια της να στέκουν σιωπηλά, ίσως γιατί σκέφτονται παλιούς καιρούς, καιρούς που έφυγαν για πάντα κι όχι τη σημερινή κατάντια τους.

Μα να! Φθάσαμε κιόλας στο πρώτο της χωράφι, το χωράφι του Γιάννη Ραγγόζη και η ματιά μας με ανείπωτη χαρά αγκαλιάζει τώρα τα λίγα σπίτια που προβάλλουν πάνω σ' εκείνη την πλαγιά και καθώς προχωρούμε γίνονται όλο και περισσότερα για να κάνουν σε λίγο κάποιο όμορφο συμμαζεμένο χωριό, την ΠΟΥΡΝΙΑ - ΚΟΝΙΤΣΗΣ - ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, το χωριό μου.

Όταν κάθε φορά από τη θέση αυτή αντικρίζω τη γενέτειρά μου γη, νιώθω να γίνομαι άλλος άνθρωπος καθώς μια απέραντη γαλήνη αγκαλιάζει την ψυχή μου και μια σιγουριά κι αισιοδοξία απλώνεται σ' όλο μου το είναι. Δικαιολογώ τη συγκίνηση που κυριεύει τον ταξιδεμένο Πουρνιώτη, όταν στο γυρισμό του βρεθεί σε τούτη δω τη θέση και συμερίζομαι την άμετρη χαρά που τον κατέχει καθώς αχόρταγα κοιτάζει τα σπιτάκια αυτά με τους γκρίζους τοίχους και τις πέτρινες ή τσίγκινες στέγες, σπιτάκια όμοια με φωλίτσες κρυμμένες ανάμεσα στα λογής - λογής δέντρα που τα συντροφεύουν.

Είναι αλήθεια αδύνατο να χορτάσεις τη θέα του χωριού μας έτσι στα κλεφτά είναι όμως κι απαραίτητο να ρίξεις τη ματιά σου σ' ό,τι μας φανέρωσε αυτή η στροφή του δρόμου, στη ζωγραφιά που έχει τ' όνομα.

2 - ΜΑΥΡΗ ΠΕΤΡΑ

ή Μαυρομπέτρα, όπως για συντομία τη λεν στο χωριό.

Φύση κι άνθρωπος, κουραστικά και περίτεχνα εργάστηκαν να μας παρουσιάσουν τη σύνθεση που βουβοί θαυμάζουμε τη στιγμή αυτή. Ο μεγάλος απότομος βράχος με τον Παντοκράτορα, η πέτρινη γέφυρα με την εντυπωσιακή καμάρα της, το εικόνισμα, η βρύση, ο μισογκρεμισμένος μύλος είναι όλα όσα στριμώνονται στον πίνακά μας, όσα τόσην ώρα τώρα κοιτάζουμε άφωνοι.

Όλα τους μαζί αλλά και το καθένα χωριστά έχει και τη δική του ιστορία, μικρή ή μεγάλη, αληθινή ή φανταστική, ενδιαφέρουσα ή όχι.

Η ιστορία του βράχου κι όλου αυτού του γύρω τόπου, όπως τουλάχιστον τη διηγούνταν οι πρόγονοί μας, έμοιαζε μ' ένα παράξενο στ' αλήθεια παραμύθι των παλιών χρόνων, παραμύθι το οποίο δυστυχώς ξεχάστηκε και δε σώθηκε ως εμάς παρά μόνο ο απόηχος του τίτλου του που λέει: «Εδώ κάποτε ήταν θάλασσα».

Με κέντησε ο τίτλος, μου φάνηκαν αλλιώς τα υλικά που κάνουν τη Μαύρη Πέτρα, με γέμισε ερωτηματικά το παχύ στρώμα με την άμμο και τα νερογλυμμένα χαλίκια, που αντικρίζουμε απέναντι από το γεφύρι στο πρανές του αμαξιτού δρόμου, καθώς και τ' άλλο παρόμοιό του τ' Ανώνυμου κι όλα μαζί μ' έσπρωξαν να φτιάσω εγώ το κείμενο του παραμυθιού για να δώσω έτσι μια απάντηση στον εαυτό μου σήμερα, στα εγγονάκια μου το Χρήστο, την Κατερίνα και το μικρό μας Δημήτρη αύριο.

Και λέει το παραμύθι μου:

Κάποτε ο τόπος αυτός ήταν μια μικρή θάλασσα, που στα νερά της καθρεφτίζονταν ολημερίς οι γύρω βουνοκορφές, καμαρώνοντας τα ξέχωρα η καθεμιά τους κάλλη. Από ψηλά κατεβαίνοντας δυο ποταμάκια δρόσιζαν λαχανόκηπους και περιβόλια και πότε-πότε κουβαλούσαν κι απίθωναν το βυθό της θάλασσας λογής-λογής πετραδάκια. Ανάμεσά τους η Νταλιόπολη, μια μικρή πόλη, έλουζε στη σκιά της το νοτιοανατολικό ορμίσκο.

Άρχοντας της πόλης ήταν ένας καλόκαρδος άνθρωπος, πολύ φιλόξενος σ' όλους που επισκέφτονταν το μικρό τους παράδεισο. Η κόρη του με τις φίλες της ξεναγούσαν συνήθως τους επισκέπτες και τους οδηγούσαν στα δάση του Πρασιάνου, στην Κνια, όπου όλοι μαζί έπαιζαν με τις κούνιες που κρέμονταν απ' τον πανύψηλο βράχο, στο Πάτωμα για να δροσιστούν στα νερά της θάλασσας.

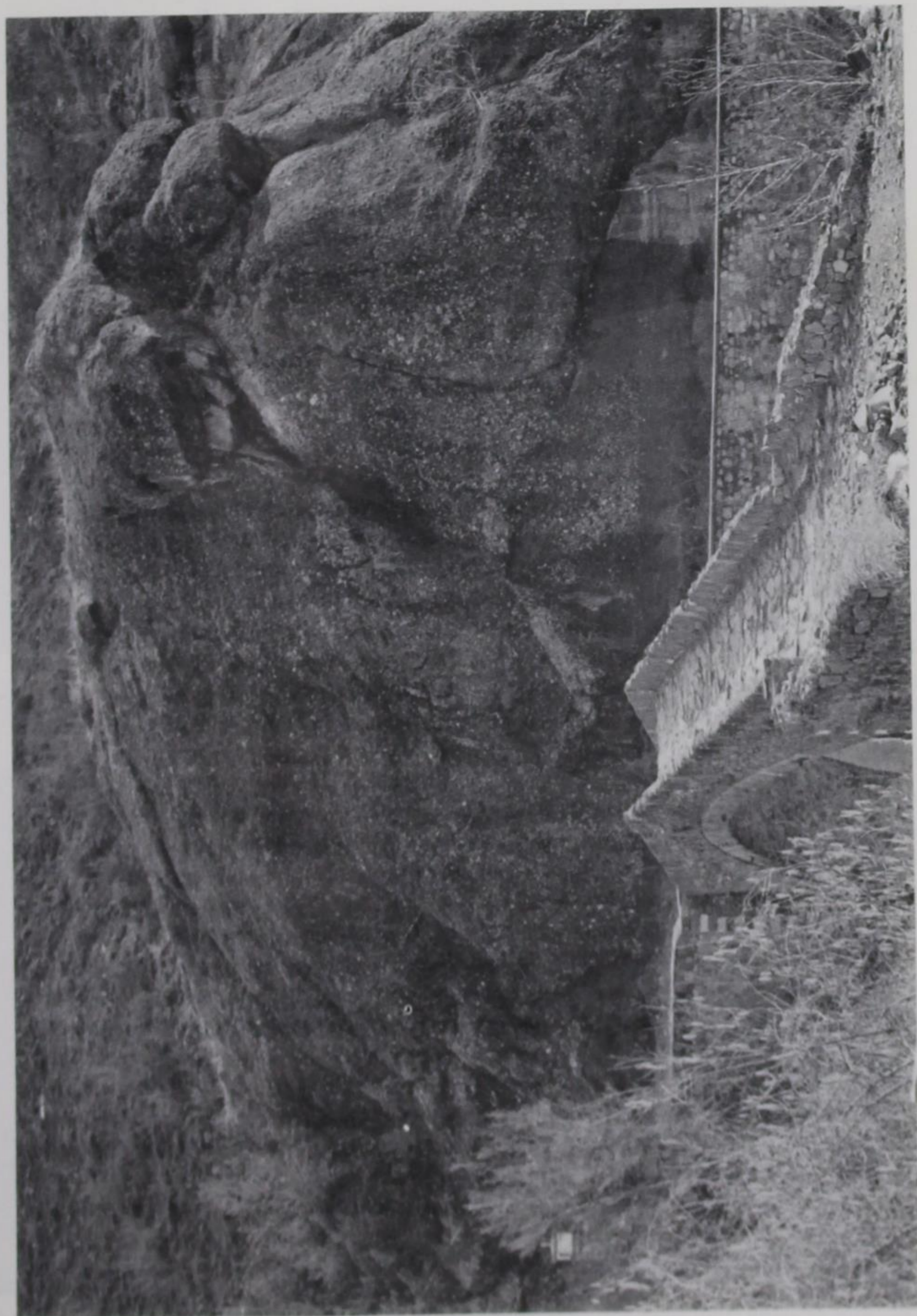
Κάποτε έφτασε εκεί, οδηγημένη από περιέργεια για τα όσα είχε ακούσει, μια αρχόντισσα από τόπο μακρινό. Ο άρχοντας θεώρησε την επίσκεψή της μεγάλη του τιμή και την περιποιήθηκε πλουσιοπάροχα.

Θαμπώθηκε η αρχόντισσα απ' όσα είδε και δεν έβρισκε λόγια να πει. Όταν γύρισε στον τόπο της δεν μπορούσε να ησυχάσει. Η ζήλεια είχε φωλιάσει μέσα της και χωρίς να χάσει χρόνο ξεκίνησε και πήγαινε από τόπο σε τόπο, όπου είχε ακούσει ότι υπήρχαν μάγισσες, και, πληρώνοντας όσα-όσα, ζητούσε να της μάθουν μάγια και μυστικά για να γίνεται η επιθυμία της. Από τα πολλά που άκουσε κι από την πολλή της κακία έγινε και η ίδια μάγισσα.

Ένα ολοσκότεινο βράδυ, με βροχή κατακλυσμό, καβάλα σ' άλογο πιο μαύρο κι από το σκοτάδι και κρατώντας ένα ραβδί, που της είχε χαρίσει μια απ' τις μάγισσες, έφτασε μπροστά στο βουνό που έφραζε και κρατούσε τα νερά της θάλασσας. Ώρες του μιλούσε και του έλεγε πως ήταν ντροπή του να είναι σκλάβος της θάλασσας και να κρατάει τα νερά της κι ότι, αν άνοιγε να φύγουν τα νερά, εκείνη θα το έκανε το πιο όμορφο και το πιο ψηλό βουνό, να κυριαρχεί σ' όλο το γύρω τόπο.

Απ' τα πολλά το βουνό δέχτηκε. Εκείνη χωρίς καθυστέρηση σήκωσε το ραβδί της και με όση δύναμη είχε χτύπησε τρεις φορές το βουνό στη μέση. Το βουνό άρχισε ν' ανοίγει σιγά-σιγά. Τα νερά της θάλασσας, βλέποντας, αναπάντεχα, ανοιχτό δρόμο μπροστά τους, άρχισαν να κυλούν μέσα απ' το άνοιγμα ήσυχα-ήσυχα στην αρχή και μ' ορμή κατόπι.

Η μάγισσα θριάμβευε για το κατόρθωμά της και το δυνατό της γέλιο, ανακατεμένο με το δαιμονισμένο θόρυβο, που έκαναν τα νερά κι ο κατακλυσμός, αντιλαλούσε τρομαχτικά τριγύρω. Δεν πρόσεξε όμως ότι τα νερά έτρεχαν τώρα με φοβερή ορμή

Η Μαύρη Πέτρα όπως είναι σήμερα.

κι όταν κατάλαβε ότι την είχαν παρασύρει μαζί με το βουνό ήταν πια πολύ αργά. Ξεψυχισμένη την απίθωσαν σε μακρινό βυθό κι άφησαν λάσπες, πέτρες και ξύλα να σκεπάσουν για πάντα το κορμί της.

Όταν την άλλη μέρα τα σύννεφα διαλύθηκαν κι ο ήλιος φώτισε τον τόπο, η θάλασσα δεν υπήρχε πια. Η Νταλιόπολη είχε κι αυτή παρασυρθεί και καταποντιστεί. Μόνο τα βουνά έστεκαν όπως και πρώτα πανέμορφα και ολόφρεσκα και χαμηλά, εκεί που τώρα τα δυο ποταμάκια κυλούσαν ήσυχα τα νερά τους κι έπαιζαν με τα βότσαλα, ακουμπισμένη στα πόδια του βουνού η Μαυροπέτρα, το μόνο που έμεινε για να θυμίζει ότι εκεί ήταν κάποτε ο βυθός της θάλασσας¹.

Ευχαριστημένος ένιωθα μόλις τέλειωσα το παραμύθι μου όταν μια σκέψη ήρθε και φώλιασε στο μυαλό μου. Ήταν άραγε αυτό κάτι που ξεκινούσε από την μυθοπλαστική ικανότητά μου μόνο κι είχε καθαρά φρονηματιστικό σκοπό ή έκρυβε μέσα του και κάποιο πυρήνα αλήθειας, είχε και κάποια επιστημονική βάση;

Θέλησα μια υπεύθυνη απάντηση στο ερώτημά μου και γι' αυτό το φθινόπωρο του 1983 πήρα κομμάτια από το βράχο της Μαύρης Πέτρας και τα έφερα στην Αθήνα για εξέταση από ειδικούς.

Η δις Παπαγιάννη και ο προϊστάμενος της κ. Λέτσιος, γεωλόγοι του Υπουργείου Γεωργίας στους οποίους και αποτάθηκα, με δέχτηκαν με προθυμία κι εγκαρδιότητα κι αφού μελέτησαν με προσοχή το πέτρωμά μου απάντησαν:

- Το πέτρωμα αυτό έγινε με ιζηματογένεση των στερεών υλικών στη θάλασσα που υπήρχε στο μέρος αυτό πριν από 45 περίπου εκατομμύρια χρόνια από σήμερα, είναι δηλαδή πέτρωμα το οποίο σχηματίστηκε στον πυθμένα της θάλασσας εκείνης.

Ο πυθμένας αυτός ύστερα από σειρά γεωλογικών φαινομένων βγήκε από το βάθος στην επιφάνεια κι έγινε ξηρά, η οποία με την επίδραση των διαβρωσιγενών δυνάμεων πήρε τη σημερινή της μορφολογία.

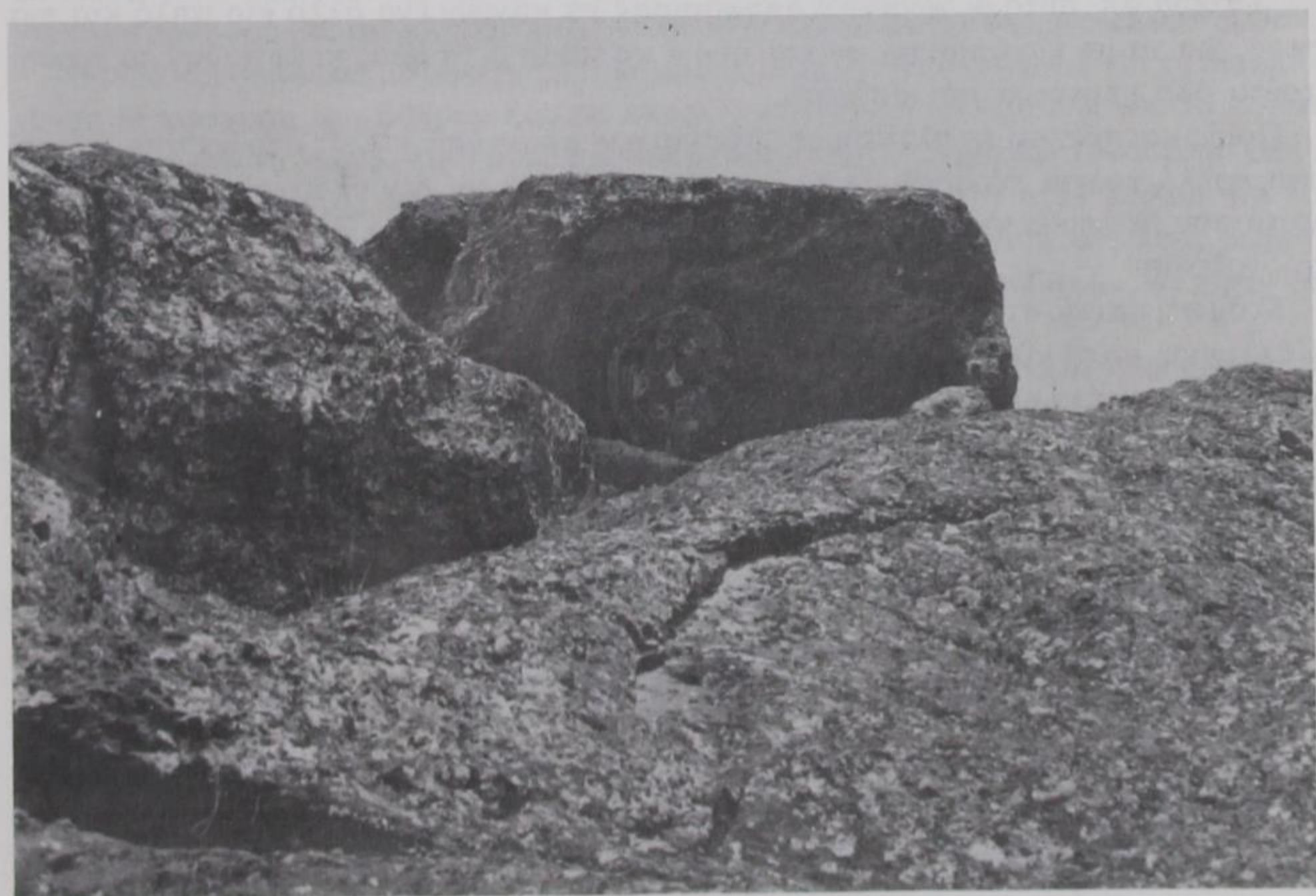
Οι γεωλόγοι την περιοχή αυτή την τοποθετούν στη λεγόμενη Αδριατικοϊόνιο γεωτεχνική ζώνη που έχει χαρακτήρα αύλακος μειογεωσυγκλίνου. Η ζώνη αυτή σκεπάζεται από πελαγικά ιζήματα σαν της Μαύρης Πέτρας και γενικότερα ασβεστόλιθους πλακώδεις, τα γνωστά μας μάρμαρα των Ιωαννίνων κι άλλα πολλά πετρώματα, όπως φλύσχη, τα οποία δυστυχώς δεν έχουν καμία αξία σαν πετρώματα, γι' αυτό και η περιοχή σας είναι τόσο άγονη και φτωχή.

Αυτά μου είπαν οι γεωλόγοι μας και τα λόγια τους, τελείως άγνωστα μέχρι τότε σε μένα, όχι μόνο μου γνώρισαν τη γέννηση του βράχου της Μαύρης Πέτρας κι όλης της γύρω περιοχής αλλά και επιβεβαίωσαν την ορθότητα των όσων πίστευαν και με λόγια παραμυθιού, τόσο κατανοητού γι' αυτό κι αγαπητού την εποχή εκείνη, έλεγαν οι πρόγονοί μας για το μέρος τούτο.

Αν τώρα μια καλύτερη ματιά ρίξουμε στο βράχο μας θα δούμε στην κάτω επίπεδη επιφάνεια του πρώτου από τα τρία γεισώματα που σχηματίζονται κοντά στην κορυφή του και πάνω από ισάριθμα κοιλώματα τη γαλήνια μορφή του Παντοκράτορα να κρατάει στο αριστερό του χέρι το ευαγγέλιο και με το δεξί υψωμένο να ευλογεί τα έργα του δημιουργού.

Για το ποιος και πότε φιλοτέχνησε την εικόνα αυτή κανείς μας δε γνωρίζει τίποτα περισσότερο απ' όσα έλεγε η μπάμπω Νόταινα κι έσωσαν μέχρι σήμερα τα εγγόνια της, πως δηλαδή είναι έργο του οικονόμου Παλαιού, αυτού που έκανε και τις τοιχογρα-

1. Ελεύθερη διασκευή του μύθου από Κώστα Θεοδώρου.

Α'. Ο Παντοκράτορας της Μαυροπέτρας.

Β'. Η προεξοχή της Μαυροπέτρας με τον Παντοκράτορα.

φίες της Αγίας Παρασκευής. Ο Μουλάς πρόσθετε αργότερα πως μερικοί Τούρκοι στρατιώτες όχι μόνο εντυπωσιάστηκαν πολύ από το μεγαλείο της εικόνας αλλά και ζήλησαν και με τα όπλα τους θέλησαν να την καταστρέψουν.

Άρχισαν λοιπόν να την πυροβολούν σκοπεύοντας το πρόσωπό της χωρίς και να κατορθώσουν ούτε μια φορά να το πετύχουν. Τελειώνοντας συμπλήρωνε πως όποιος Τούρκος πυροβολούσε έπεφτε στο γκρεμό του λάκκου και σκοτωνόταν.

Δεν γνωρίζω αν στ' αλήθεια σκοτώνονταν οι Τούρκοι στρατιώτες, ξέρω όμως καλά πως τα 5 ή 6 χτυπήματα από σφαίρες, που καθαρά διακρίνονται στην εικόνα προέχονται από την προσπάθειά τους αυτή, η οποία, ευτυχώς, δεν έφερε αποτέλεσμα.

Οι ελάχιστες εξ άλλου γνώσεις μου γύρω από την αγιογραφία δεν μου επιτρέπουν να συγκρίνω τον Παντοκράτορα της Μαύρης Πέτρας με τις εικόνες της Αγίας Παρασκευής, για να δω αν είναι ή όχι έργα του ίδιου καλλιτέχνη. Αφήνω την εργασία αυτή σε κάποιον ειδικό, ενώ εγώ αρκούμαι στο να θαυμάζω τόσο τη μεγαλοπρέπεια του εικονιζόμενου όσο και τα χρώματά της που, αν και πέρασαν τόσα χρόνια από τη δημιουργία της και δοκιμάστηκε σκληρά απ' όλες του καιρού τις μεταβολές, αυτά έμειναν αναλλοίωτα και ζωνηρά σα να έγιναν χθες.

Μπρος στο βράχο το γεφύρι με τη δική του κι αυτό ιστορία, μια ιστορία που μας λέει πως, πριν χτιστεί το σημερινό, τους χωριανούς εξυπηρετούσε ένα άλλο μικρό ξύλινο φτιαγμένο πιο χαμηλά, περίπου κάτω από το μύλο.

Χρόνια και χρόνια πρόσφερε τις υπηρεσίες του ώσπου μια φθινοπωρινή ημέρα κι ύστερα από νεροποντή, που έκανε το λάκκο ποτάμι, μια δαδιά παρασυρμένη από την ορμή του νερού χτύπησε όρθια πάνω του και το έκοψε στη μέση.

Ύστερα απ' αυτό οι χωριανοί αποφάσισαν να κάνουν ένα άλλο πιο ψηλό και πιο γερό, για να μη ξαναπάθουν σε καινούρια κατεβασιά τα ίδια, κι έφτιαξαν το γεφύρι τούτο όλο με πέτρα και ασβέστη.

Ποιός και πότε το κατασκεύασε; Δύσκολο ν' απαντήσει κανείς στο ερώτημα, γιατί και πολλά χρόνια πέρασαν από τότε και, το χειρότερο, δεν υπάρχει πάνω του ούτε αυτό που δε λείπει κι από το πιο μικρό σπιτάκι, μια πλάκα δηλαδή με όνομα και χρονολογία.

Κι όμως, κανείς στο χωριό δεν αμφιβάλλει πως το γεφύρι τούτο το έφτιαξε η καλόγρια Καλλινίκη, κατά κόσμον Βασιλική Γ. Παπαπαναγιώτη, η γυναίκα του μοναχού Πολύκαρπου, που έχτισε το ξωκκλήσι της Παναγίας και πλάι του το κρυφό σχολειό.

Σ' ένα αντίγραφο, άγνωστου σε μένα πρωτότυπου, με τίτλο «ΜΗΤΡΩΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ» γραμμένο το 1946 από τον αείμνηστο Γιαννάκη Β. Νατσιόπουλο και το οποίο, αν χρειαστεί, θ' αναφέρω πιο κάτω με μόνη τη λέξη «Μητρώον», διαβάζω: «Βασιλική καλογραία προσέφερε δια την οικοδομήν της Μεγάλης Γέφυρας (μαύρης πέτρας) Γρόσια 9.000».

Με το σεβαστό αυτό ποσό ή σχεδόν με μόνο το ποσό αυτό, χτίστηκε λοιπόν το γεφύρι και δεν εντοιχίστηκε πλάκα ύστερα από εντολή της, από μετριοφροσύνη.

Πότε χτίστηκε το γεφύρι; ούτε και γι' αυτό υπάρχει κάποια μαρτυρία. Πολύ βέβαια θα μας βοηθούσε αν το «Μητρώον» ανέφερε και τη χρονολογία της δωρεάς ή αν γνωρίζαμε πότε χτίστηκε το εκκλησιάκι της Παναγίας, γιατί και τα δυο πρέπει να είναι της ίδιας περίπου εποχής, αλλά δυστυχώς ούτε κι εκεί βρίσκουμε χρονολογία ανεγέρσεώς του, ή γιατί δεν αναγράφηκε καθόλου, ή γιατί έσβησε μια κι οι πέτρες που είναι χτισμένο, είναι τόσο σαθρές κι η επιφάνειά τους έχει όχι ολίγο αλλοιωθεί.

Με μόνο λοιπόν βοηθό μας τις «Ιστορικές σημειώσεις» του Γ. Παπαβασιλειάδη, και αφού με προσοχή διαβάσουμε τη ζωή του Παναγιώτη Χρηστίδη, μπορούμε με κάποια βεβαιότητα να πούμε πως το γεφύρι της Μαύρης Πέτρας κτίστηκε μάλλον γύρω στα 1814 με 1817.

Είναι, όπως είπαμε, φτιαγμένο όλο με πέτρα κι ασβέστη, γι' αυτό και πολύ στέρεο, αφού, πριν γίνει η πιο πάνω τσιμέντινη γέφυρα πέρασε πάνω του, έστω και φρακαριστά, ολόκληρο «Τζέημς» του Τάκη Βαγενά φορτωμένο με εμπόρευμα του πατέρα μου για το μαγαζί του, χωρίς να πάθει απολύτως τίποτε.

Έχει ένα μόνο τόξο με άνοιγμα στη σημερινή επιφάνεια του εδάφους 20 μέτρα και ύψος από την κοίτη του λάκκου μέχρι και το πιο ψηλό αγκωνάρι των πλαϊνών του 18,10μ. ενώ το πλάτος του έξω φτάνει τα 2,80 και εσωτερικά, το ωφέλιμο, τα 2,40μ.

Δυο καμάρες, η μια πολύ πιο μεγάλη από την άλλη, ανοιγμένες στον τοίχο του δυτικού ποδαρικού κι άλλη μια στο μέγεθος της πιο μικρής από τις δυο πρώτες στο ανατολικό, σπάνε τη μονοτονία και δίνουν σ' αυτό κάποιο αέρα ενώ συγχρόνως μαρτυρούν το πόσο κατείχε την τέχνη του γεφυροποιού ο εμπειρικός μηχανικός του.

Δε μας μένει τώρα παρά να δούμε και το ποιος έκανε τα σχέδιά του, ποιός ήταν ο πρωτομάστορας και ποιοί το έχτισαν. Ερώτημα που θα μείνει αναπάντητο αφού πουθενά δε μπόρεσα νάβρω μια μαρτυρία, ένα λιγοστό φως για να μπορέσω να δώσω κάποια απάντηση.

Το γεφύρι αυτό, το γεφύρι της Μαύρης Πέτρας, δεν ήταν κι ούτε είναι για μας ένα από κείνα τα συνηθισμένα έργα που εξυπηρετούν μόνο το σκοπό για τον οποίο γίνονται, αλλά κάτι το ξεχωριστό, το ιδιαίτερο, ένα αληθινό στολίδι του χωριού μας. Ε! Αυτό το καύχημά μας μηχανικοί της Τ.Υ.Δ.Κ. Ιωαννίνων, άνθρωποι αδιάφοροι για την παράδοση και την κληρονομιά των χωριών, του άλλαξαν όψη, το κατέστρεψαν.

Το 1956 και σύμφωνα με μελέτη της υπηρεσίας αυτής έγιναν εργασίες για τη διαπλάτυνση κι ενίσχυση των βάθρων του με σκοπό να κάνουν έπειτα πάνω του το φορέα για να μπορούν να περνούν απ' αυτό άνετα και αυτοκίνητα. Ρίχτηκαν τόνοι τσιμέντου, πλήρωσε το κοινοτικό μας ταμείο 144.131 δραχ. κι όταν όλα ήταν έτοιμα για το φορέα η Τ.Υ.Δ.Κ. αποφάνθηκε πως δε θα τον κάνει, γιατί δεν ήταν, λέει, βέβαιη αν τα βάθρα, τα οποία με δική της, όπως είπαμε, μελέτη ενισχύθηκαν, άντεχαν σε τόσο βάρος! Είναι αλήθεια να λυπάται κανείς.

Έφτασε όμως η ώρα να δούμε και το εικόνισμα που είναι πλάι στο βράχο.

Δεν υπήρχε κάποτε εικόνισμα στο μέρος αυτό αλλά μόνο η εικόνα του Παντοκράτορα κι αυτή τόσο ψηλά στο βράχο, κάτι δηλαδή που δεν άρεσε στη Γιαννούλαινα (Μαρία) Παπαδάτη η οποία σχεδόν κάθε μέρα περνούσε από κει να πάει στο κτήμα της στη Βολνίστα.

Δεν είχε η καλή αυτή χριστιανή πού ν' ανάψει τ' αγιοκέρι που έφτιαχναν τα χέρια της με γνήσιο κερί παρμένο απ' τα δικά της μελίτσια, και ούτε εύρισκε ν' ασπασθεί κάποιο εικόνισμα για να πάρει δύναμη και να συνεχίσει ύστερα το δρόμο της και πολύ στενοχωριόταν.

Αν και τόσο ένιωθε την έλλειψη του εικονίσματος, για εκκλησία ούτε καν το σκέφτονταν, έμενε άπραγη γιατί ήταν φτωχή, πολύ φτωχή, αφού ούτε το ψωμί δε χόρταινε καλά καλά κι όταν κινούσε στη δουλειά να πάει έβαζε στο σακούλι για ψωμί μια πέτρα στρόγγυλη να μη φαίνεται άδειο και την κουβεντιάζει ο κόσμος κι όσο για να περάσει τη μέρα της έφτανε η κόρα που είχε κρυμμένη στον κόρφο της.

Κι όμως, παρά την τόση φτώχεια, μπόρεσε η γυναίκα αυτή, με αφάνταστες βέβαια στερήσεις, να συγκεντρώσει δυο ναπολιόνια, τα οποία φύλαγε καταχωνιασμένα στα βάθη της κασέλας της, να τα έχει για ώρα ανάγκης.

Ο καιρός περνούσε και μια σκέψη ήρθε ξαφνικά και της έγινε εφιάλτης, που δεν την άφηνε ούτε να κοιμηθεί. Ποια, αλήθεια, ανάγκη ήταν γι' αυτήν πιο μεγάλη από το να μην έχει που να κάνει το σταυρό της, ν' ανάψει το κεράκι της; Ασφαλώς καμμία και γι' αυτό θα έδινε τα δυο ναπολιόνια να φτιάσει αυτή το εικόνισμα, να χαρίσει αυτή στον εαυτό της και σ' όλους τους χωριανούς τη βοήθεια και προστασία του Παντοκράτορα.

Τεχνίτης άξιος και με μεράκι, εκτός από τη συνηθισμένη πελεκητή πέτρινη κολόνα με την καμάρα για το εικόνισμα και το καντήλι στο πάνω μέρος της, έφτιασε κι ένα μικρό υπόστεγο που στο μπροστινό του μέρος στηρίζονταν πάνω σε δυο μονοκόμματα πέτρινα κυλινδρικά κολονάκια με διπλή άνιση βάση και ίδιο αντίστροφα βαλμένο κιονόκρανο, ύψους 1,50 περίπου μέτρων και διαμέτρου 0,15 το καθένα.

Τα κολονάκια αυτά τόσο μεταξύ τους όσο και με την κύρια κολόνα ενώνονταν με τρεις πέτρινες πλάκες διαστάσεων 0,43 X 0,90μ. τοποθετημένες στην άνω ελεύθερη επίπεδη τετραγωνική βάση τους κι είχαν το κάτω μέρος τους πελεκημένο σε σχήμα τόξου, όλο δε το εικόνισμα σκέπαζε μικρή λίθινη στέγη.

Ήταν κάτι το ξεχωριστό, το εντελώς αλλιώτικο απ' όλα τ' άλλα γι' αυτό πολύ το χαιρόνταν και διπλά απ' όλους η Γιαννούλαινα. Είχε όμως κι έναν άλλο λόγο η γυναίκα αυτή να είναι τόσο χαρούμενη. Από την ημέρα που έφτιαξε το εικόνισμα αυτό έβλεπε, ίσως και μ' έκπληξή της, το σπίτι της να προκόβει, τα χωράφια, τα ζωντανά, οι δουλειές του άντρα της, του κουνιάδου στο Βουκουρέστι, όλα να πάνε «τσ' ομπρός» και τόσο φανερά μάλιστα που δεν άργησε το σπίτι αυτό να γίνει από φτωχό καλυβόσπιτο, που ήταν, από τα πρώτα του χωριού, το σπίτι του Κάπρα με τ' όνομα.

Από τ' όμορφο εκείνο εικόνισμα έμειναν μόνο όσες πέτρες του κείτονται σωριασμένες σ' εκείνη εκεί τη γωνία, για να μας θυμίζουν ίσως αυτό που δεν υπάρχει πια. Έπεσε, μου είπαν, πριν μερικά χρόνια από αφροντισιά αυτών που έφτιαχναν το δημόσιο δρόμο του χωριού, έσπασαν τα δυο μονοκόμματα κολονάκια του κι από τις τρεις πλάκες οι δυο, όπως και πολλές πέτρες του, σκόρπισαν εδώ κι εκεί.

Το εικόνισμα γκρεμισμένο, η γέφυρα παραλλαγμένη κι όλοι εμείς να μη δίνουμε όση σημασία πρέπει για ό,τι προγονικό και με αξία σώζεται, να μη φροντίζουμε για τη διατήρησή του!

Πριν προχωρήσω θα ήθελα να πω ακόμα πως σύμφωνα με μια πληροφορία η μπροστινή χαμένη πλάκα του εικονίσματος έγραφε: «ΕΚΤΙΣΘΗ ΔΑΠΑΝΑΙΣ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΣ 1853».

Παρά τις προσπάθειες μου δε μπόρεσα ούτε εγώ να θυμηθώ αλλ' ούτε κι από άλλη πηγή να επιβεβαιώσω το περιεχόμενο της επιγραφής και το αναφέρω αν και είναι τελείως αντίθετο με όσα πιο πάνω έγραψα, εφ' όσον βέβαια όλο ή μέρος αυτού ανήκει όχι μόνο στο εικόνισμα αλλά και στη γέφυρα, με τη σκέψη πως ίσως φανεί χρήσιμο στον αυριανό ερευνητή της ιστορίας των κτισμάτων τούτων.

Πλάι στο νέο πολύ πρόχειρο και άτεχνο εικόνισμα που έφτιασαν σ' αντικατάσταση του γκρεμισμένου είναι η βρύση. Χτίστηκε το 1956 με κοινοτικά χρήματα και στοίχισε 23.150δρχ. Το νερό της τρέχει αδιάκοπα μέρα νύχτα, χειμώνα καλοκαίρι, πρόθυμο

πάντα να δροσίσει τα χείλη του κουρασμένου στρατοκόπου, να ξεδιψάσει τα κατάκοπα ζώα, να χαρίσει ζωή στ' αγριόχορτα που ομορφαίνουν όλο το γύρω τόπο. Είναι, αλήθεια, κάτι που έλειπε, σωστός θησαυρός για τη Μαυρομπέτρα.

Δε μας μένει τώρα παρά να δούμε και το νερόμυλο, το βακούφικο μύλο όπως τον λεν οι χωριανοί, επειδή είναι κτήμα της εκκλησίας, και για να τον ξεχωρίζουν από τον άλλο του Κατσάνου.

Φρόντισμένος και δουλευτής ήταν κάποτε, με πεσμένη τη στέγη, ετοιμόρροπους τους τοίχους και τις δυο του μυλόπετρες νεκρωμένες σήμερα. Δεν έμεινε ούτε αυτό το αυλάκι που έφερνε το νερό να σπρώξει τη φτερωτή του κι ύστερα να πέσει πάλι στο λάκκο ή αφού περάσει μπροστά από το βράχο και κόψει κατά πλάτος το δρόμο, εκεί ακριβώς που είναι σήμερα η βρύση, να προχωρήσει για να ποτίσει πρώτα τις δυο πανύψηλες λεύκες που είχαν φυτρώσει και λυγερές καμάρωναν στην όχθη του κι ύστερα όλη τη Ραμάστα. Άλλο καινούριο άνοιξε το «Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ηπείρου» πάνω από το βράχο, η γενική όμως εγκατάλειψη του τόπου από τους χωριανούς έχει κι αυτό νεκρώσει.

Πόσο αλήθεια μείναμε θαυμάζοντας κι ιστορώντας το μέρος τούτο, που καρτερικά μέχρι τώρα περιμένει τον άξιο ζωγράφο να το μεταφέρει στον πίνακά του, και πόσο θα θέλαμε να μείνουμε ακόμα αν δεν περίμεναν την επίσκεψη μας κι

3 - ΑΛΛΕΣ ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

να μας δείξουν κι αυτές τις ομορφιές κι όλα τ' άλλα αξιοθέατά τους.

Λίγα βήματα κάνουμε και να, έχουμε κιόλας κάτω από τα πόδια μας ένα άλλο γεφύρι, πέτρινο και τούτο, μονότοξο χωρίς όμως μ' άλλες καμάρες.

Είναι χτισμένο πάνω στο λάκκο που έρχεται από τα Προσοκήπια και λίγο πιο κάτω ενώνεται με τον άλλο της Μαύρης Πέτρας για να συνεχίσουν ύστερα το κοινό τους ταξίδι προς το Βουρκοπόταμο.

Δυστυχώς και για το γεφύρι τούτο ξέρουμε μόνο όσα η παράδοση έσωσε κι όσα το «Μητρώον» γράφει: «Παναγιώτης Δζιμενάδης εκ Γαναδιοῦ τῆς Μολίστης ὠκοδόμησεν ἐκ θεμελίων δι' ἐξόδων του τήν γέφυραν «Ἁγίας Αἰκατερίνης».

Ποιός όμως ήταν αυτός ο Παναγιώτης Δζιμενάδης, πότε το έφτιαξε και γιατί προτίμησε να ξοδέψει τα χρήματα του για έργο του χωριού μας, το οποίο ίσως σε τίποτα δεν τον εξυπηρετούσε, κι όχι να τα διαθέσει για να κάνει κάτι στο δικό του χωριό;

Να υποθέσουμε πως ήταν κάποιος ευκατάστατος Μολιστινός που δια μέσου δυτικής Μακεδονίας - Κερασόβου γύριζε από μακρινό ταξίδι στο χωριό του κι όταν έφτασε στο λάκκο τούτο και θέλησε να τον περάσει, μια κι ο δρόμος για τη Μόλιστα από το Σελό περνούσε την εποχή εκείνη, δε μπόρεσε γιατί το νερό του ήταν πολύ, η ξύλινη γέφυρα παρασυρμένη κι έφτιαξε το γεφύρι αυτό να τον ευγνωμονούν όλοι οι περαστικοί;

Δε μπορούμε άλλη λογική απάντηση να δώσουμε και γι' αυτό περιοριζόμαστε στην πιο πάνω που είναι μαζί κι ερώτηση.

Ο Ι. Λαμπρίδης στο ίδιο βιβλίο του: «ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ ΑΓΑΘΟΕΡΓΗΜΑΤΩΝ» και στη σελίδα 150 γράφει:

«Ἀπό κοινοῦ συνδρομαί καί ἀδελφότητες:

α) Τμήμα Κονίτισης:

2) Πρὸς ἀνέγερσιν τῆς παρά τῷ χωρίῳ Σταρίτσιανη ἐτέρας γεφύρας κατά τήν θέσιν

Σελιά συνέδραμον (1853) οί έξής· Δημήτριος Ἀδάμ Καφέ γρ. 1,362, Σπυρίδων Ν. Ξεινός γρ. 1,090, Βασίλειος Ν. Κουτσούκης γρ. 1,365 κ.λ.π. κ.λ.π.»

Ο Δημήτριος Αδάμ Καφές είναι ο παππούς του Τηλέμαχου Χρ. Καφέ, ταξιδεμένος στη Ρουμανία, πολύ ευκατάστατος και φίλος της προόδου, ο δε Σπυρίδωνας Ξεινός, χωρίς καμιά αμφιβολία, είναι ο ευεργέτης της Μόλιστας Σπυρίδων Ξεινός. Κι εδώ γι' απάντηση στο ερώτημα γιατί μας βοήθησε ο ευγενικός αυτός άνθρωπος, θα πρέπει να υποθέσουμε ό,τι σκεφτήκαμε για το συγχωριανό του Παναγιώτη Δζιμενάδη.

Ο Σπύρος Μαντάς στο βιβλίο του: «ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΓΕΦΥΡΙΑ» και στη σελίδα 67 (142) μας λέγει: «Γέφυρα στη Σταρίτσανη Κόνιτσας θέση "Σελιό" 1853. Δημ. Καφές 1362 γρόσια, Σπυρίδων Ξεινός 1090 γρ. Βασίλειος Κουτσούκης κ.λ.π. 1365 γρ.

Παρατηρούμε εδώ ότι ο Ι. Λαμπρίδης και ο Σπ. Μαντάς ενώ διαφωνούν με το «ΜΗΤΡΩΟ», συμφωνούν μεταξύ τους όχι μόνο στους χορηγούς του έργου αλλά και στα ποσά που διέθεσε ο καθένας τους καθώς και στο χρόνο κατασκευής του. Ασφαλώς ο Σπ. Μαντάς πήρε τις πληροφορίες του από τον Ι. Λαμπρίδη.

Μας μένει ο Βασίλειος Κοτσιούκης, πατέρας του γιατρού Μιλτιάδη Κοτσιούκη, που σ' ένα εκκλησιαστικό βιβλίο του 1762 και του οποίου το εξώφυλλο καθώς και οι τελευταίες μετά τη 1514 σελίδες του λείπουν, στο υστατο λευκό του φύλλο, και με δική μου ορθογραφία, γράφει:

1871 Σεπτεμβρίου 2. Ετελείωσα τα γκαλντερίμια στο χωριό μας.

1871 Έφτιαξα τη γέφυρα στην Αγία Αικατερίνη, Σεπτεμβρίου 18.

1871 Σεπτεμβρίου 28. Επιδιορθώθηκε η μεγάλη εκκλησία δι' εξόδων μου.

Έτσι για χρονολογία κατασκευής της γέφυρας, μια και δεν υπάρχει κτητορική πλάκα, πρέπει να θεωρήσουμε το 1871 και όχι το 1853 του Λαμπρίδη και Μαντά γιατί, όπως πιο πάνω αναφέραμε, τη χρονιά αυτή κτίστηκε το γεφύρι της Μαύρης Πέτρας και για διάφορους λόγους, οικονομικούς κυρίως, δε νομίζουμε ότι ήταν δυνατόν να γίνουν και τα δύο μαζί.

Είναι μονότοξο και χωρίς άλλα μικρότερα ανοίγματα που τελικά λαφρώνουν την όλη κατασκευή του, έχει, όπως και της Μαύρης Πέτρας, πλαϊνά, αρκάδες, όρθιες δηλαδή στενόμακρες πέτρες τη μια κολλητά στην άλλη, είναι στρωμένο και τούτο με γκαλντερίμι και σίδερα, τα τζινέτια, που διαπερνούν κατά πλάτος το τόξο και δένουν τα «κλειδιά» του.

Το ύψος του από την κοίτη μέχρι και την πιο ψηλή πέτρα των πλαϊνών είναι 10,30 μ., το εσωτερικό άνοιγμα των βάθρων 10,50 μ., το πλάτος με τα πλαϊνά μαζί 1,60 μ. και το εσωτερικό, το ωφέλιμο 1,20 μ.

«Γεφύρι του Σελού» είπαμε πως λέγεται το γεφύρι τούτο, γιατί σε φέρνει αμέσως στην απέναντι τοποθεσία, το Σελό, κι ύστερα, αν θέλεις, πιο πέρα στο Μάρμαρο, τη Γκλιτισίστα, στο μολιστινό.

Ο Σελός, το μέρος που από μικρό παιδί αγάπησα περισσότερο απ' όλα τ' άλλα, γιατί σ' αυτόν έτρεχα νάβρω πολλά και γλυκά σταφύλια στ' αμπέλι μας, μελιστάλαχτα σύκα στις συκιές, λεπτότσοφλες κάχτες στις καρυδιές, τις μηλιές στολισμένες με κατακόκκινα μήλα, τις κυδωνιές να γέρνουν απ' τα κατακίτρινα κυδώνια τους, τη μεγάλη δαμασκηλιά μας στο μεσιό κομμάτι φορτωμένη άσπρα δαμάσκηνα, τις γκαϊλιές στο μαντρί και στ' αμπέλι που έκοβα κλώνες στολισμένες με κεράσια, σωστές νυφούλες, τη δίπατη καλύβα μας να μη φοβούμαι του καιρού τα παιχνιδίσματα, το βρυσκό να δροσίζομαι στο κρύο του νερό γονατιστός.

1871 April 15 2 children born
Lillian M. Thompson

1871 - September 18 -
Lillian M. Thompson

1871 September 28 -
Lillian M. Thompson

Lillian M. Thompson

1874: 78th 25th -
Lillian M. Thompson

1875: 1875 -
Lillian M. Thompson

187

B. M. Thompson

Lillian M. Thompson

Α'. Το γεφύρι του Σελού.

Β'. Η Αγία Αικατερίνη με προσκυνητές της.

Καμάρωνε όποιος χωριανός είχε εδώ κτήμα σπαρμένο, όπου το έπιανε το νερό του αυλακιού, με μεστωμένα καλαμπόκια και πέργουλα στην πατωσιά κι όλα τα γύρω, με πλατύφυλλα αμπέλια στα ξερικά του, κι όνειρο ήταν αυτού που δεν είχε ν' αποχτήσει έστω κι ένα μικρό κι ας ήταν και κοντά στο Γράβο, αφού κι από κει οι Κυριακάδες ξεθεώνονταν να κουβαλούν σταφύλια τον καιρό του τρύγου.

Δυστυχώς δεν άργησε νάρθει κι εδώ η εγκατάλειψη κι η καταστροφή στην αρχή από τη φιλοξήρα, που έπεσε στο μέρος τούτο κι αφάνισε τ' αμπέλια του, κι ύστερα από την ανημπόρια των χεριών που έμειναν και γέρικα όπως είναι δεν έχουν τη δύναμη ν' αδράξουν το τσαπί, να χουφτώσουν τη χειρολάβα και να σκάψουν τ' αμπέλι, να οργώσουν το χωράφι.

Το 1955 και 1956 με 63.500δρχ. του κοινοτικού μας ταμείου προμηθευτήκαμε 20.000 αμερικανικά κλήματα, μπολιασμένα, γερά και καρπερά κι αντικαταστήσαμε αυτά που ξεράθηκαν, ξαναφτιάξαμε τ' αμπέλια μας, τα γέρικα όμως χέρια των χωριανών με ποια νέα θ' αντικαταστήσουμε;

Και μια κι ο λόγος μας γι' αμπέλια και κλήματα ας προσθέσουμε παρενθετικά και τούτο: Το 1956 με κοινοτικά πάλι χρήματα και με τις υποδείξεις της γεωργικής υπηρεσίας έγιναν δυο υποδειγματικά αμπέλια, το ένα στο Σελό στο κτήμα του Φώτη Σωτηρούλη και τ' άλλο στη Ραμάστα στου Θόδωρου Διακόπουλου.

Παράλειψή μας τέλος θα ήταν να πούμε αντίο στο Σελό χωρίς να επισκεφτούμε πρώτα το όμορφο εκκλησάκι της Αγίας Αικατερίνης. Το έχτισαν οι Παπανέου σε μέρος πνιγμένο στο πράσινο και κάτω από πανύψηλες βελανιδιές, πλάι στην αρχή του άβολου δρόμου που κατεβαίνει αρκετά απότομα στο λάκκο. Στέκει εκεί προστάτης και βοηθός όχι μόνο στις οικογένειες Τζιουμέρκα και Κωστάκη που το συντηρούν σήμερα, αλλά και κάθε περαστικού αρκεί ευλαβικά να ρίξει τη ματιά πάνω του, να κάνει το σταυρό του.

Δήμοντα λεν το μέρος που πατούμε τώρα για να βρεθούμε ύστερα στον Αϊ Θανάση με τα πλούσια χωράφια και το απέριττο εκκλησάκι του χτισμένο και φροντισμένο από την οικογένεια του Βασ. Μανέκα, κι ύστερα από μια μεγάλη στροφή του δρόμου πάλι στη Δήμοντα και αντίκρυ στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος, την Αϊ Σωτήρα όπως εμείς από παρανόηση τη λέμε στο χωριό.

Χτισμένη τον Ιούλιο του 1869 στην κορυφή ενός ψηλού βράχου, σα μια μεγάλη αετοφωλιά, έχει τη δική της αρχιτεκτονική, μια ξέχωρη προσωπικότητα.

Είναι έργο του Μπούφου, που έμεινε ως τις μέρες μας γνωστός για τα ταξίδια του στο 'Αγιο Όρος, συντροφιά με την περίφημη Ρούσα, το μουλάρι με «τ' ανθρώπινο κεφάλι» να φέρουν από κει πωριά για την εκκλησία του.

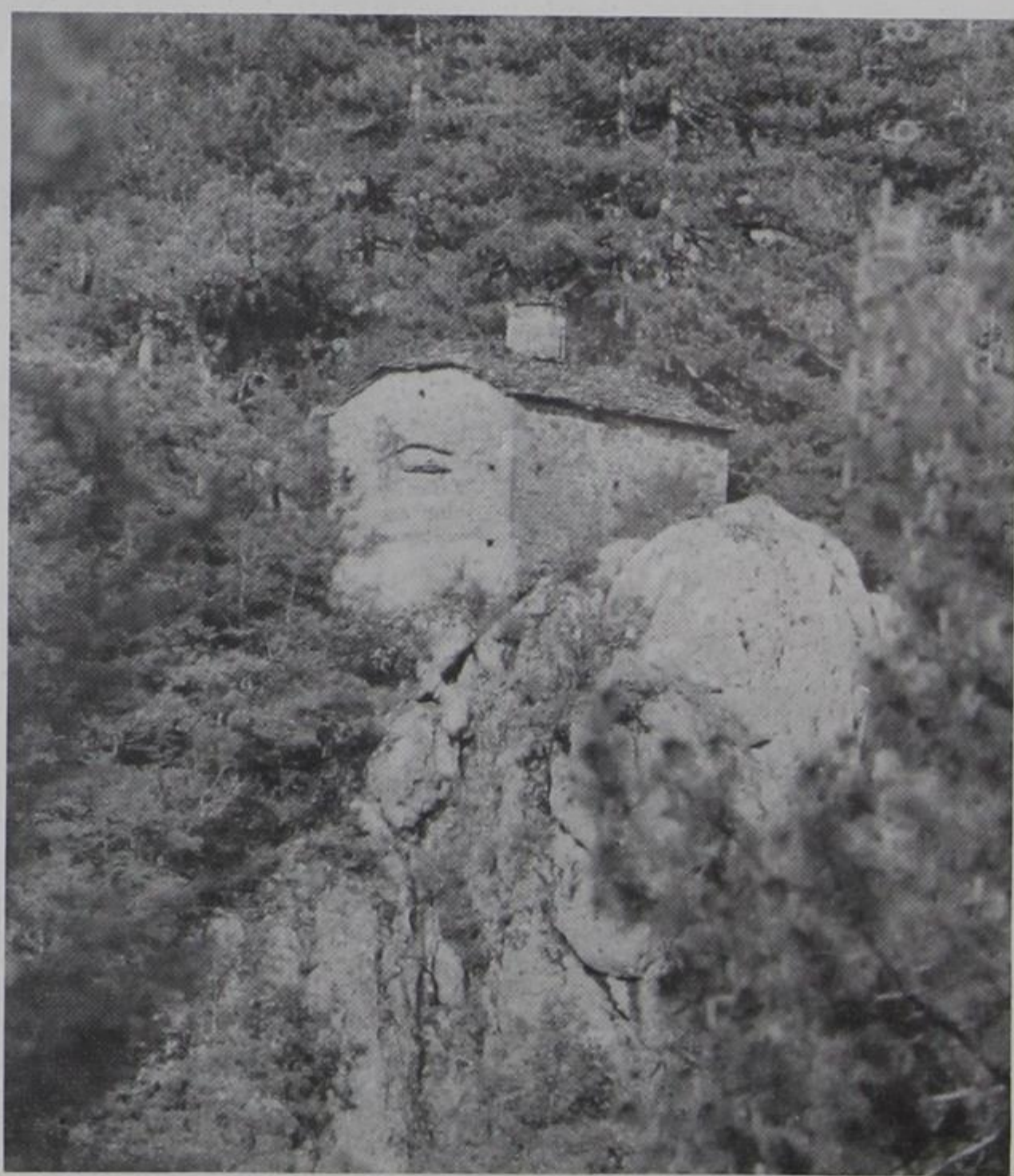
- Κάτσε Ρούσα, έλεγε ο Μπούφος, κάθονταν η Ρούσα.

- Σήκω Ρούσα, σηκώνονταν η Ρούσα.

- Πού έχασες το πέταλο Ρούσα; Ξεκινούσε η Ρούσα μπροστά κι αυτός ακολουθούσε και πήγαιναν στο μέρος που είχε πέσει το πέταλο.

Με τη βοήθεια λοιπόν αυτού του ζώου έχτισε ο Μπούφος τη Μεταμόρφωση του Σωτήρος με πέτρες από τους γύρω λάκκους και πωριά για το θόλο και το γκουμπέ από το 'Αγιο Όρος.

Είναι η μόνη εκκλησία του χωριού που αντί για ταβάνι έχει θόλο μ' ένα μικρό γκουμπέ στη μέση του, στολισμένο κάποτε με τη μικρή καμπάνα που είναι σήμερα στον Αϊ Νικόλα.

Α'. Ο Αϊ-Σωτήρας και στο βάθος το ύψωμα Πουρνιά.
Β'. Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος (Αϊ-Σωτήρας).

Οι Δασκαλαίοι, κληρονόμοι του Μπούφου, φροντίζουν όχι μόνο να μη μένουν σβηστά τα καντήλια και να την υψώνουν στη γιορτή της αλλά και να μην πάθει κάποιο κακό το στολίδι αυτό του χωριού μας.

Λίγο πιο πάνω από την εκκλησία έχτισε και το σπιτάκι του το οποίο δυστυχώς καταστράφηκε τελείως, αφού πρώτα χάρισε σ' όλη τη γύρω περιοχή τ' όνομά του, τα γνωστά μας Κελιά του Μπούφου. Ίσως μάλιστα η προτίμηση του αυτή, να ζει δηλαδή μακριά από τους άλλους ανθρώπους, του χάρισαν και τ' όνομα του άγριου πουλιού για παρατσούκλι στο άγνωστο σε μας ονοματεπώνυμό του.

Νιοσκαμμένο ειν' το μέρος που πατούμε τώρα. Είναι ο νέος αμαξιτός δρόμος που θα μας φέρει στη Νταλιόπολη, ψηλά στα κρύα νερά. Στα σπάργανα του σήμερα, δε θ' αργήσει να φτάσει τελειωμένος στα λημέρια των κλεφτών, στη φωλιά του λύκου, στον πλούτο του δάσους.

Μα να! Φθάσαμε κιόλας στο μαχαλά του Παπατρύφωνα και Κυριακούλη και με συγκίνηση χαιρετούμε τα πρώτα σπίτια του αγαπημένου μας χωριού.

Κι ύστερα πολύ γρήγορα βρισκόμαστε στην πλατεία, καθισμένοι κάτω απ' το μεγάλο πλάτανο να πίνουμε καφέ συντροφιά μ' ένα στρατιωτικό τσίπουρο και να φέρνουμε τη ματιά μας στα γύρω για να δούμε, να γνωρίσουμε και τις άλλες του χωριού τοποθεσίες.

Η απέναντι λοφοσειρά, αυτή που πρώτη πέφτει στο μάτι μας λέγεται Γκουγκούλια και ξεκινάει από το Μιστράκο, ανεβαίνει θαμνοσκεπάστη στον Αϊ Γιώργη, περνάει από την Κοκόρινα, το εικόνισμα της Γκουγκούλιας και συνεχίζει όλο ανεβαίνοντας μέχρι ψηλά στη Μπλανίτσα. Τα γιδοπρόβατα του χωριού εδώ περνούσαν όλες σχεδόν τις χειμωνιάτικες μέρες και δεν άφηναν κλαδί για κλαδί, έκαναν το μέρος τόσο γυμνό, τόσο άχαρο που οι χωριανοί αναγκάστηκαν να ξοδέψουν το 1955 από το κοινοτικό μας ταμείο 25.000 δραχ. να το αναδασώσουν με πεύκα, να το περιφράξουν με αγκαθωτό συρματοπλέγμα, να το κάνουν προστατευτικό για να μη πλησιάζει ζώο στην περιοχή αυτή, με αποτέλεσμα να παίρνει χρόνο με το χρόνο μια χαρούμενη ολοπράσινη όψη.

Είναι η λοφοσειρά αυτή αρκετά μεγάλη κι οι χωριανοί θέλησαν μια και είναι τόσο κοντά τους, να ξεχωρίσουν το κάθε της κομμάτι δίνοντάς του δική του ονομασία. Έτσι μετά τη Μαύρη Πέτρα έχουμε το μικρό αλλά τόσο γραφικό εκκλησάκι των θαυματουργών Αγίων Αναργύρων της οικογένειας Αθανασίου, τα Κοσματόρια, σκεπασμένα κάποτε μ' αμπέλια, τη Φτια, την Παναγιά με την εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου, που έχει το γλυκόμελο σήμαντρο και πλάι της το κρυφό σχολείο του Πολύκαρπου.

Πότε χτίστηκαν οι Άγιοι Ανάργυροι και πότε η Παναγιά δε γνωρίζουμε. Το μόνο που βρήκαμε στους πρώτους είναι ένα ψαλτήρι του Δαβίδ με χειρόγραφο μάλλον τροπάρια στο εσωτερικό των εξωφύλλων του και χρονολογία 1798 και στο εικονοστάσι πολύ παλιές εικόνες.

Στην Παναγιά με νοικοκυραίους τους Καραλάδες την προσοχή μας τράβηξε ένας μεταλλικός δίσκος για το αντίδωρο με την επιγραφή:

ΓΕΩΡΓΚΙ

ΝΑΣΑΓΚΙ

1777

Μετά την Παναγιά τα Βρωμονέρια, τελευταία της όλης περιοχής. Κάθε χρόνο την

παραμονή της Αναλήψεως όλο και κάποιοι θ' ανηφορίσουν στο μέρος τούτο να κάνουν «γούρνες» για να συγκεντρώσουν μέσα τους το λιγοστό θειαφονέρι, που βγαίνει εδώ κι η μυρωδιά του έδωσε τ' όνομά της στην τοποθεσία, και την άλλη μέρα περισσότεροι θα είναι όσοι έρχονται να πλύνουν με το νερό τούτο τα σπυριά κι όποιες άλλες δερματικές παθήσεις τους «ν' αναληφτεί το κακό» με τη βοήθεια και της ημέρας της Αναλήψεως.

Στην κορυφή ενός γκρεμού που σβήνει κάτω στο ρέμα υψώνεται ο 'Άγιος Χριστόφορος. 'Όπως μας φανερώνει μια εντοιχισμένη πέτρα του πρωτοχτίστηκε το 1734, πολύ παλιά δηλαδή, γι' αυτό και τα τόσα χρόνια του έκαναν όχι λίγες ζημιές, σχισμάδες που ανάγκασαν τους φροντιστές του Γιαννάκη και Περιστέρω Νατσιοπούλου να τον ανακαινίσουν τον Οκτώβριο του 1934 από τα θεμέλια. Στο ιερό της παλιάς εκκλησίας βρέθηκε κατά την κατεδάφιση μπίμνιτσα άγνωστης χρησιμότητας.

Πιο πάνω από τον 'Άγιο Χριστόφορο και στην ίδια μ' αυτόν μικρή λοφοσειρά η οποία γεννιέται στη ρεματιά της Παναγίας, περνάει προς από τα Βρωμονέρια και πάει να βοηθήσει στο να υψωθεί η Μπλανίτσα, το ενδιαφέρον μας τραβούν οι τέσσερες θεόρατες Μουσαίκες καστανιές. Ποιος άραγε και πότε να τις φύτεψε, πόσα κάστανα έχουν δώσει και πόσα θα δώσουν ακόμα;

Η ματιά μας πέφτει τώρα πέρα απ' τη Γκουγκούλια κι αγκαλιάζει μια άλλη κορυφογραμμή πιο απόμακρη και φανερά πιο ψηλή. Αρχίζει από τη γνωστή μας Περγουλιά και Κάτω Μασίτσα κι όπως ανεβαίνει όλο και κάποιες άλλες καινούργιες πλαγιές της μας παρουσιάζει, όλο και άγνωστες τοποθεσίες έχει να μας δείξει.

Είναι όλες τους στολισμένες με μυριάδες κυρίως πεύκα που όλο και πυκνώνουν για να μας χαρίσουν τ' όμορφο κοινοτικό δάσος, το στεφάνι του χωριού μας. Γι' αυτό θα πούμε περισσότερα πιο κάτω, ενώ εδώ, χωρίς να θέλουμε να γίνουμε κουραστικοί, θ' αναφέρουμε όπως με τη σειρά τους συναντούμε τις άλλες τοποθεσίες, τη Μασίτσα, τη Γερακοφωλιά με τα βράχια της γεμάτα φωλιές των γυμνόλαιμων όρνιων, το Λιθάρι με τις στρούγκες του, την Πέτρα, την Ασβεσταριά και τα Σουβλιά μ' άλλα θεόρατα, απότομα και τελείως άβατα βράχια, όλες τους τοποθεσίες πρόθυμες να φτιάξουν το σύνορο με το Κεράσοβο και πιο πάνω, στο Μουρίκι με το Ελεύθερο.

Υψώνεται το τελευταίο τούτο βουνό στα 2.221 μ. και στέκει εκεί άντικρυ και πολύ κοντά στην ψηλότερη κορυφή της Πίνδου, το Σμόλικα.

Παρ' όλα τα χρόνια του αγέραστος κι αγέρωχος αυτός καθρεφτίζει τα 2.637 μ. της φαλακρής κορυφής του στα νερά της Δρακόλιμνης, που σε σχήμα καρδιάς σχηματίζεται πιο κάτω και τούτο όταν τα νερά της είναι ήσυχα και το στοιχείό της δεν έχει το συνηθισμένο του πόλεμο με τ' όμοιο του της Δρακόλιμνης της Τύμφης.

Από τ' αλωνάκι της κορυφής του αντικρίζουμε τον πελώριο πορφυρένιο του ήλιου δίσκο, καθώς αυτός προβάλλει αργά και μεγαλόπρεπα πέρα στη ρόδινη ανατολή, κι εκστατικοί μένουμε από τις χίλιες δυο αποχρώσεις που παίρνουν οι κόκκινες ακτίνες του, καθώς λούζουν τη μισοκοιμισμένη ακόμα φύση.

Από το ίδιο αλωνάκι το μάτι μας πλανιέται στη γύρω βουνοθάλασσα κι αγκαλιάζει ύστερα αχόρταγα όλο αυτό τον τόπο μέχρι το γέρο 'Όλυμπο, ενώ στα πόδια μας χάσκουν γκρεμοί και φαράγγια, τα καταφύγια των σταυραετών κι όλων των άλλων

1. Για τις λίμνες αυτές μπορείς να διαβάσεις περισσότερα στο βιβλίο του Μιχάλη Περάνθη «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΑΠΑΝΤΑ» σελ. 659.

άγριων του λόγγου ζώων.

Η γύρω μας περιοχή μουγκή σχεδόν σήμερα αντηχούσε πριν λίγα χρόνια από τη φλογέρα του τσοπάνη και τα κουδούνια των κοπαδιών με τις χιλιάδες πρόβατα, που ανέμελα έβοσκαν στ'απέραντα βοσκοτόπια του, ενώ τα χίλια δυο αγριολούλουδα κι όλα τ' αρωματικά φυτά και βότανα της πλούσιας χλωρίδας του προτιμούν να υψώνουν το κεφαλάκι τους μάλλον σ' απόμερα μέρη παρά σ' ανοιχτούς τόπους.

Ας έρθουμε όμως στα δικά μας να πούμε για το Σερασκέρι, που είναι πριν από το λιθάρι, κι ύστερα για του Πρασιάνου, τα Τσανάδικα, τη Νταλιόπολη απέναντι από τα Σουβλιά, τα Στερογκάνια και το Σταυρό στο σύνορο με το Ελεύθερο.

Νταλιόπολη! Μια λέξη και μια τοποθεσία γνωστή όχι μόνο στα γύρω χωριά, αλλά και πιο πέρα. Τ' όνομά της σε σκέψεις πολλές μας βάζει κι η παρθενική ομορφιά της γοητεύει. Να ήταν άραγε κάποια άγνωστή μας πόλη όπως υποθέτουν μερικοί ή όπως θέλουν να πουν άλλοι τ' όνομά της είναι σλάβικο και σημαίνει μακρύς κάμπος ή μακριά χωράφια (ντελ πολ); Μακάρι να είμασταν για ένα απ' αυτά τόσο βέβαιοι όσο σίγουροι είμαστε για τις γέρικες οξιές που έχουμε τώρα μπρος μας, τα ξέφωτα, τα κρύα νερά της, το αεράκι που όλη την ώρα δεν παύει να χαϊδεύει το πρόσωπό μας, όσα άλλα καλά της μας κάνουν να χαιρόμαστε τούτο τον πανώριο κόσμο, τον κόσμο του βουνού, να επιθυμούμε να ζήσουμε έστω και για λίγο μαζί του, τόσο μακριά από τους ανθρώπους και τόσο κοντά στο Θεό!

Αν τα βουνά της Ελβετίας χρειάστηκαν και τη βοήθεια του ανθρώπου για ν' αρέσουν, η Νταλιόπολη γοητεύει και με μόνα τα στολίδια που της χάρισε η φύση.

Δυο δρόμοι ανοίγονται πάνω από το χωριό, του 'Αϊ Λιά και της Αγίας Τριάδας. Ανεβαίνοντας τον πρώτο συναντούμε την Κρασιά με τις πηγές του πρώτου υδραγωγείου του χωριού, την Κερασιά με το σημαδιακό καλύβι του Μούρα και την όμορφη πλαγιά της Στένημας στο πλάι της, τη Φλιαρόστιανη με τα μεγάλα σιάδια, το Νίτανο και το Κοντοκλάδι πάνω από τη Στένημα, το Κρυόνερο με τη νέα υδρομάστευση, το Πάτωμα στα σύνορα με το Ελεύθερο και πιο πάνω σε υψόμετρο 1.846 μ. τον Κλέφτη ν' αγναντεύει πέρα τ' άλλα βουνά και κάτω τον κάμπο της Κόνιτσας.

Το Παλιόραγκο με τα πανύψηλα ελάτια και τα λίγα αλλά λυγερά πλατάνια του πιο πάνω από τη Φλιαρόστιανη κι ύστερα το Βαθύ και τ' Ανώνυμο πλάι στον Κλέφτη, όλα τους σύνορο με το Νικάνορα, όπως και η Ντουρούστα πάνω από το Χαλκιά.

Όλες τους τοποθεσίες γεμάτες ιστορία και ποτισμένες με πολύ αίμα από τη μάχη της Πίνδου και πιο πολύ από τον αδερφοκτόνο εμφύλιο πόλεμο.

Αν πάλι προτιμήσουμε το δρόμο της Αγίας Τριάδας, τη Μπούκα με τις πολλές αγριολευτοκαριές στην πατωσιά του κάθε χωραφιού θα πρωτοσυναντήσουμε κι αφού μετά ανεβούμε τον απότομο ανήφορο θα βρεθούμε στη Στανιά, στη Μαυρομπίνα, τη Σελνόκοβα και πιο πάνω στο Λιβάδι με τη Γενοβονίβα από τη μια μεριά και το Τσιομπάνι, σύνορο με τη Μόλιστα, από την άλλη.

Είναι σε όλους μας αγαπητό το Λιβάδι όποια εποχή κι αν το επισκεφθούμε και παρήγορο το σε προνομιακή θέση κτισμένο εκκλησιάκι του Αγίου Χαραλάμπους.

Κάθε φορά που γίνεται λόγος γι' αυτό έρχονται στο νου μου τα λόγια της μπάμπως μου, της Χρήσταινας τσ' Νατσαίοι, που το είχε δικό της. Μου έλεγε πως οι χωριανοί ύστερα από τον αφανισμό της Τράπιας κυριεύτηκαν από φόβο μήπως και μια δεύτερη συμφορά χτυπήσει και το καινούργιο τους χωριό, τη Σταρίτσιανη.

Ο φόβος μάλιστα αυτός τόσο τους είχε ριζώσει στα κόκκαλα, ώστε, μόλις άκουγαν

πως κάπου έκανε την εμφάνιση της μια από τις φοβερές εκείνες αρρώστιες του μεσαίωνα απαγόρευαν σε κάθε ξένο ή ταξιδεμένο χωριανό νάμπει στο χωριό χωρίς να του γίνει πρώτα έστω και ο ατελής ιατρικός έλεγχος της εποχής εκείνης από το μουχτάρη του χωριού.

Όταν λοιπόν έτυχε να γυρίζει κάποτε από το ταξίδι της στην Κούμη μια παρέα χωριανών μαστόρων σ' εποχή που η πανούκλα θέριζε, όπως φυσικό ήταν δεν τράβηξε για το χωριό αλλά προτίμησε απ' όλα τ' άλλα μέρη το Λιβάδι, για να έχουν κι αυτοί απλοχωριά και μπόλικη τροφή τα ζώα τους ώσπου νάρθουν για το σχετικό έλεγχο.

Οι μέρες κυλούσαν άδειες κι οι δικοί τους από το χωριό ειδοποίησαν πως δεν ήξεραν πότε ακριβώς θα τους δει ο μουχτάρης, γιατί περίμενε κάποιον από τους επίσημους Τούρκους και δε γνώριζαν ποια μέρα θα έρχονταν.

Έμειναν λοιπόν εκεί περιμένοντας και τότε κάποιος απ' όλους έριξε την ιδέα:

- Εμείς μάστοροι είμαστε, δουλειά τώρα δεν έχουμε, τα ζώα μαζί μας άνεργα, το δάσος δίπλα μας είναι, δε φτιάχνουμε ένα εκκλησάκι μ' ένα δωμάτιο πλάι του να έχει κάθε χριστιανός πού ν' ανάβει ένα κεράκι, κάθε ζώμαχος να βάζει το κεφάλι του σε ώρα βροχής, χιονιού ή δυνατού ανέμου, ένα μέρος να μένουν κι όσοι άλλοι βρεθούν στη δική μας θέση και το σπουδαιότερο να έχουν καταφύγιο όσοι προσβληθούν από κάποια φοβερή αρρώστια;

Το είπαν, τ' απεφάσισαν κι έχτισαν το εκκλησάκι αυτό μ' ένα ολόκληρο δωμάτιο στην αριστερή του πλευρά κι αφού το έταξαν στον 'Αγιο Χαράλαμπο, τον προστάτη των ανθρώπων από την πανούκλα και τη λέπρα, έριξαν κλήρο μεταξύ τους να δουν σε ποιόν θ' ανήκει, ποιός θα είναι ο νοικοκύρης του. Κι ο κλήρος έλαχε στον Αλέξη Σταμούλη, τον πατέρα της, που με χαρά του δέχτηκε τη θεϊκή προτίμηση, συμπλήρωσε τα κενά και φρόντισε για τον εσωτερικό εξοπλισμό του.

Έμεινε στην οικογένεια αυτή κι ύστερα και μέχρι σήμερα στις οικογένειες των θυγατέρων της Αικατερίνης Χρηστίδη και Βασιλικής Παπαγιαννούλη.

Το δωμάτιο έγινε καταφύγιο όλων όσων δίκαια ή άδικα απομακρύνονταν από την κοινωνία του χωριού για το φόβο της καταραμένης ασθένειας και το μανάλι της μικρής εκκλησίας δέχτηκε και δέχεται το ταπεινό κεράκι του τσοπάνη, του περαστικού.

Ολοκληρώνουμε την κουβέντα μας για τις μακρινές τοποθεσίες του χωριού αν στη συνέχεια αναφέρουμε την Πουρνιά, που έδωσε τ' όνομά της και στο χωριό, του Νικολάου τα χωράφια, σύνορο, όπως και η Πουρνιά, με το μολιστινό, του Γιώργη το Πηγάδι με τον 'Αγιο Τρύφωνα.

Το λέμε στο χωριό εκκλησάκι το κτίριο που βρίσκεται στο μέρος τούτο, γιατί για εκκλησία το προόριζαν όταν το έχτισαν κι ας έμεινε μέχρι σήμερα καλύβα αφού δεν το εγκαινίασε Δεσπότης επειδή, όπως είπαν, ο Παπατρύφωνας που ήταν νοικοκύρης του δεν του παραχώρησε ούτε ένα χωράφι να μπορεί να συντηρείται από τα εισοδήματά του.

4 - ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

εξακολουθούν να λένε και σήμερα πολλοί τον τόπο που είναι γύρω από το χωριό κι ας είναι μετρημένα όσα χωράφια του σπέρνονται.

Πολύ παλιά το μέρος τούτο ήταν ένα απέραντο σιταροχώραφο που έδωσε μάλιστα και τ' όνομά του στο χωριό «Σταρίτσιανη». Αργότερα και με τη βοήθεια των πολλών

νερών των γύρω λάκκων έγινε καλαμποκοχώραφο και σήμερα έμειναν να πρασινίζουν μόνο ο μικρός ή πιο μεγάλος κήπος του κάθε ανοιχτού σπιτιού, μερικά φασόλια, κανένα τριφύλλι και πολλά πολλά δέντρα ιδίως καρυδιές που με τα μεγάλα τους κλωνάρια σκεπάζουν όλα τα γύρω, τα πολλά ακαλλιέργητα.

Είναι τόσες πολλές οι ονομασίες που έχουν δώσει οι χωριανοί στα διάφορα χωράφια της περιοχής αυτής ώστε λίγοι τις ξέρουν όλες ενώ οι πιο πολλοί για τις σπουδαιότερες μόνο θα μας μιλήσουν αρχίζοντας από τη Στρίγλα, άντικρυ της Μαύρης Πέτρας για να προχωρήσουν ύστερα στη γνωστή μας Δήμοντα και στον επίσης γνωστό μας 'Αϊ Θανάση.

Γοργά τις περνούμε να συναντήσουμε αμέσως ένα άλλο μικρό αλλά ενδιαφέρον εκκλησάκι, του Αγίου Σάββα. Την ιστορία του, όπως σώθηκε, θα την γνωρίσουμε πιο κάτω και μάλιστα με κάθε δυνατή λεπτομέρεια ενώ εδώ θα περιοριστούμε στο να πούμε πως το μέρος αυτό παθαίνει τόσες πολλές καθιζήσεις ώστε με το δίκιο μας ν' αναρωτιόμαστε αν το σημερινό εκκλησάκι είναι αυτό που πρωτοχτίστηκε και μπόρεσε να κρατηθεί στα πόδια του επειδή τόσο οι παλιότεροι όσο και ο σημερινός νοικοκύρης του Μήτσιος Αργιάννης δε σταμάτησαν να το επισκευάζουν, να το ανακαινίζουν ή αν είναι κάποιο άλλο χτισμένο αργότερα στη θέση του πρώτου.

Ανατολικά του χωριού έχουμε τη Γκολάγια με τα πολλά βρυσκά της κι ύστερα τον 'Αϊ Νικόλα, τη Μπάρα, την Αγία Παρασκευή, την Τράπια.

Εδώ ασφαλώς θα σταθούμε για λίγη ξεκούραση και περισσότερη κουβέντα σχετική πάντα με τις τοποθεσίες αυτές.

Είπαμε πως η πρώτη λέγεται 'Αϊ Νικόλας από την εκκλησία του Αγίου Νικολάου που είναι χτισμένη σ' αυτό εδώ το μέρος με το νεκροταφείο του χωριού ολόγυρά της.

Στις «Ιστορικές σημειώσεις» διαβάζουμε πως στο ίδιο μέρος ήταν και το νεκροταφείο των Τραπιωτών, το οποίο λόγω του μεγέθους του χωριού απλώνονταν και πιο κάτω, στα Γιοβανάδικα χωράφια και πως η σημερινή εκκλησία είναι χτισμένη όπου και η πρώτη. 'Αλλωστε τα κόκαλα, τα οποία με το σκάψιμο των χωραφιών αυτών και του τμήματος του Αθνασιώτικου αυλακιού που ήταν κάτω από το σημερινό νεκροταφείο ήρθαν στο φως, μας βεβαιώνουν ότι πράγματι εδώ ήταν το πρώτο του χωριού νεκροταφείο και με τη διάλυση της Τράπιας και τη δημιουργία της Σταρίτσιανης μεταφέρθηκε στη σημερινή του χωριού πλατεία κι ύστερα πάλι στον 'Αϊ Νικόλα όπου είναι και σήμερα.

Η εκκλησία χτίστηκε το 1877, γι' αυτό και πιστεύουμε πως δεν είναι η πρώτη, η των Τραπιωτών, αλλά πολύ νεότερη, χτισμένη ίσως στα θεμέλια της πρώτης επειδή εκείνη καταστράφηκε από τις καθιζήσεις του εδάφους.

Αρκετά μεγάλη, έχει χαγιάτι στις δυο πλευρές και στο εσωτερικό δεσποτικό θρόνο και υπερώο καφασωτό στο δυτικό της μέρος για τις γυναίκες. Είναι η μόνη εκκλησία μας που στολίζεται όλη με τοιχογραφίες βυζαντινής τεχνοτροπίας φιλοτεχνημένες, όπως μας λέει υπέρθυρη εσωτερική επιγραφή, τον ίδιο χρόνο, δηλαδή το 1877, από άξιους Χιονιαδίτες αγιογράφους:

«ίστορίθη οὗτος ὁ θεῖος κ'... ἁγίου Νικολάου δι' ἐξόδων Βασιλείου Παπαγιαννούλη ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πα... κ. κυρίου Βασιλείου καὶ ἑφημερευότων Ἰωάννου Ἱερέως οἰκονόμου, Γιαννούλη ἱερέως, Τρύφωνος ἱερέως διὰ χειρὸς Δημητρίου... ἄου κ' Χριστοδούλου Ἀναστασίου Χιωνα... κατὰ κολόνια ἐκ τῆς ἐπαρχίας τοῦ ἁγίου Βελλᾶς 1877 - Ἰουνίου 6 - σταρίτσιανη».

Δυστυχώς άρχισαν κι αυτές, όχι τόσο από την πολυκαιρία όσο πάλι από τις καθιζήσεις, να καταστρέφονται, ενώ μερικές, όπως του αρχάγγελου Μιχαήλ, στο αριστερό της πόρτας, χάθηκαν τελείως. Ας σώσουμε με όποιον τρόπο μπορούμε τις υπόλοιπες, είναι χρέος μας.

Η εκκλησία ανήκει στις οικογένειες Κατσάνου και συγκέντρωνε τους χωριανούς μετά το κάψιμο της κεντρικής τους εκκλησίας μέχρι τη μέρα που χτίστηκε και λειτούργησε η σημερινή των Ταξιαρχών και γι' αυτό είναι πλουτισμένη με ιερά σκεύη, βιβλία, πολυέλαιο κι όλα τ' άλλα απαραίτητα.

Όλο το χώρο τόσο της εκκλησίας όσο και του νεκροταφείου αγκαλιάζει και προστατεύει σιδερένιο κιγλίδωμα με επιβλητική πάλι σιδερένια θύρα φτιαγμένα όλα από τα Εξάρχεια το 1960 σ' αντικατάσταση του ξύλινου που κατστράφηκε από τα χρόνια. Υλικά και εργασία μαζί στοίχισαν 61.570 δραχ.

Αν και είναι αρκετά τα όσα μέχρι σήμερα έγιναν στο νεκροταφείο μας δεν παύουμε να πιστεύουμε πως είναι και πολλά τα όσα είναι ανάγκη να γίνουν ακόμα για να μπορέσουμε τότε να πούμε πως ο χώρος, που νιώθει κανείς τη ματαιότητα των εγκοσμίων, η τελευταία κατοικία όλων μας θα είναι στ' αλήθεια ένας ιδανικός τόπος αιώνιας ανάπαυσης.

Πρέπει, κατά τη γνώμη μου πάντοτε, χωρίς αργοπορία 1) να γίνει νέος δρόμος προσπέλασης προς αυτό γιατί η μεγάλη ανάβαση που έχει ο σημερινός κουράζει και κάνει προβληματική τη μεταφορά των νεκρών, 2) να ισοπεδωθεί το ανώμαλο ή επικλινές μέρος του, 3) να γίνει διευθέτηση των τάφων με κεντρικό και δευτερεύοντες διαδρόμους κι ας μείνουν αυτοί οικογενειακοί όπως είναι και τώρα, 4) να μεταφέρουμε από το κοινοτικό υδραγωγείο νερό για μια βρύση, τόσο απαραίτητη.

Αρκετά όμως μείναμε στον Άγιο Νικόλαο κι είναι νομίζω καιρός, περνώντας από τη Μπάρα, να δούμε και την Αγία Παρασκευή.

Η εκκλησία αυτή ήταν πριν χτισμένη κοντά στο λάκκο, λίγο πιο πάνω από το βρυσκό με το πολύ κρύο νερό αλλ' αργότερα, άγνωστο πότε, μεταφέρθηκε στη σημερινή της θέση, γιατί το μέρος εκείνο παθαίνει πολλές κατολισθήσεις. Σύμφωνα μ' όσες πληροφορίες μου έδωσε ο σημερινός νοικοκύρης της Αριστοφάνης Κοντογιάννης την έχτισε ο γνωστός μας από τον παντοκράτορα της Μαύρης πέτρας οικονόμος Παπαπαλαιός και ο ίδιος φιλοτέχνησε στο ιερό την τοιχογραφία των Τριών Ιεραρχών τόσο μεγάλη μάλιστα ώστε να σκεπάζει όλη την ανατολική πλευρά της.

Στο πίσω μέρος και κολλητά στον τοίχο της έχτισε αρκετά ευρύχωρο δωμάτιο για κατοικία επειδή πολύ του άρεσε να μένει όχι μόνο πλάι στην εκκλησία του αλλά και κοντά στις πολλές κυψέλες που είχε στο μέρος αυτό και τον κόσμο τους με αγάπη φρόντιζε. Το δωμάτιο τούτο το έχουν σήμερα καλύβα.

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος στις 26 Ιουλίου που γιορτάζει, μαζί με πολλούς άλλους χωριανούς εκκλησιάστηκα κι εγώ σ' αυτή. Με το σκόλασμα της πανηγυρικής λειτουργίας, έξω στο προαύλιο, όπως είναι συνήθεια, μας κέρασαν λουκούμι και τσίπουρο, φάγαμε σιτάρι και λειτουργία και πριν πάρουμε το δρόμο του γυρισμού θέλησα να επισκεφτώ το μύλο του Κατσάνου, που είναι λίγο πιο πέρα.

Άλλαξα όμως γνώμη, δεν πήγα, όταν πληροφορήθηκα πως είναι πεσμένος κι έχει τα χάλια του. Προτίμησα να τον βλέπω με τα μάτια του νου μου, όπως ήταν τότε που παρέα με τον αξέχαστο αδερφό μου Βασιλάκη τον επισκεφτόμασταν σχεδόν κάθε μέρα του καλοκαιριού για να βοσκήσουμε τα χασάπικα αρνιά και κατσίκια

του μπακάλη και χασάπη πατέρα μου. Το πρωί τα βόσκαμε πέρα από το λάκκο, το μεσημέρι τα σταλίζαμε στις Μουσαίικες καστανιές και τ' απόγευμα, μόλις έγερνε ο ήλιος κι απόσκιωνε ο Παλιόμυλος, τα φέρναμε εδώ. Κι ενώ αυτά έβοσκαν, εμείς τρυπώναμε κάτω στη φτερωτή του όταν δεν λειτουργούσε ή μέναμε ώρα πολύ κοιτάζοντας τις μυριάδες σταγόνες νερού που σχηματίζονταν καθώς αυτό χτυπούσε με ορμή πάνω στις ακτίνες της να τη στριφογυρίσει. Σπάνια βλέπαμε και το μυλωνά, το μάρμπα Γιώργο τον Καλιώνη, γιατί το λιγοστό καλοκαιριάτικο νερό του αυλακιού και όλου του λάκκου δε μπορούσε να γυρίσει τη βαριά μυλόπετρα κι έτσι κάποτε και πότε παρουσιάζονταν να βάλει το νερό μη ξεραθούν και γίνουν χάρχαλο οι κάδοι που φέρνουν το νερό από το αυλάκι στη φτερωτή, να δει αν όλα ήταν στη θέση τους ώστε το φθινόπωρο με τα πρωτοβρόχια να πιάσει αμέσως δουλειά.

Αναφέραμε πιο πάνω την Τράπια, στην οποία ήταν χτισμένο το πρώτο χωριό μας, που δυστυχώς έσβησε χωρίς να μας αφήσει αξιόλογα απομεινάρια του, κι αφήνουμε να εξαντλήσουμε το θέμα αυτό πιο κάτω, ενώ τώρα προτιμούμε να επισκεφτούμε τα υπόλοιπα τρία εξωκκλήσια μας με τη γύρω περιοχή τους, τον Προφήτη Ηλία, τον 'Αϊ Γιάννη και την Αγία Τριάδα.

Ο Προφήτης Ηλίας είναι σχετικά καινούργια εκκλησία. Η παλιά ήταν λίγο πιο πέρα, σε μέρος με πολλές καθιζήσεις, που συνέχεια τη βούλιαζαν κι ανάγκασαν το νοικοκύρη της Βασίλη Καλογιάννη να τη μεταφέρει σ' αυτό εδώ το πιο στέρεο μέρος. Είναι χτισμένη πλάι στο δρόμο και στις 20 Ιουλίου, ημέρα γιορτής της, πάμπολλοι ευσεβείς προσκυνητές χαρούμενοι ανηφορίζουν να τιμήσουν τον προφήτη και να ζητήσουν τη βοήθειά του. Από τ' όνομα της εκκλησίας κι όλη η γύρω περιοχή «'Αϊ Λιάς» λέγεται και δεν πέρασαν πολλά χρόνια από τότε που το καταπράσινο από τα τόσα φασόλια χρώμα της χάθηκε.

Το δεύτερο εκκλησιάκι αγγίζει τα πάνω σπίτια του χωριού και γιορτάζει τ' 'Αϊ Γιαννιού στις 7 Γενάρη. Πριν ήταν χτισμένο στο χωράφι που είναι αριστερά του σπιτιού της Βικτώριας Διακοπούλου κι από κει ο Δημήτρης Κολιός το μετέφερε στο μέρος που είναι τώρα η καλύβα, πλάι κι ανατολικά της σημερινής εκκλησίας.

Στην καλύβα αυτή σώζεται μέχρι σήμερα το δάπεδο του ιερού της. Από κει, λόγω των καθιζήσεων, μεταφέρθηκε ξανά στη σημερινή της τώρα θέση.

Την έχουμε μεγάλη τη γιορτή του 'Αγίου αυτού και για τούτο όχι μόνο παρακολουθούμε όλοι τη λειτουργία αλλά και με τα σκολάσματά της στο πλακόστρωτο προαύλιο, που έχει μπρος, οι γυναίκες με τραγούδια πιάνονται σε όμορφο στρωτό χορό, ενώ οι άντρες παρέες παρέες ξεκινούν για τα χρόνια πολλά στους Γιάννηδες αρχίζοντας πριν πάντοτε από το μάρμπα Γιάννη τον Κολιό και γιατί είχε τ' όνομά του, η εκκλησία ήταν δική του, αλλά και γιατί το σπίτι του ήταν το πρώτο που θα συναντούσες.

Η σημερινή εκκλησία κήκε από άγνωστη αιτία το 1955, γρήγορα όμως την ξανάφτιαξαν το ενδιαφέρον του νοικοκύρη και η βοήθεια των χωριανών.

Τρίτο και τελευταίο της Αγίας Τριάδας του αξέχαστου σε μένα Δημήτρη Δουγλίδη. Για 21 ολόκληρα χρόνια, όσα δηλαδή υπηρέτησα δάσκαλος στο χωριό μου, τον είχα συνέχεια όχι μόνο πρόεδρο της σχολικής μας εφορείας αλλά και πολύτιμο συνεργάτη και βοηθό.

Με τη γυναίκα του Πανάγιω έχτισε τον Αύγουστο του 1926 την εκκλησία του αυτή σ' αντικατάσταση μιας άλλης που είχαν υψώσει στο ίδιο μέρος οι πρόγονοί του το 1784 και είχε μισοκαταστραφεί.

Πλάι στη μεγάλη γέριχη μουριά αγκαλιάζει όλους μαζί τους χωριανούς την επόμενη του Αγίου Πνεύματος, που είναι και ημέρα γιορτής της.

Πιστεύω πως, με όσα μέχρι τώρα ανέφερα, σίγουρα, αγαπητέ μου αναγνώστη, σχημάτισες μια εικόνα για τις διάφορες τοποθεσίες του χωριού μου, ενώ ο χάρτης, που ακολουθεί στο τέλος του βιβλίου, πολύ θα βοηθήσει στη λύση της κάθε απορίας σου.

Ίσως μάλιστα και πιο κάτω μας δοθεί και πάλι η ευκαιρία να μιλήσουμε και γι' άλλες τοποθεσίες, που τώρα παραλείψαμε, γιατί τις θεωρήσαμε μικρές σ' έκταση και χωρίς κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

ΤΟ ΔΑΣΟΣ

Υπερήφανα βουνά, άλλα πανύψηλα κι άλλα πιο χαμηλά, άλλα κοντινά κι άλλα απόμακρα, ορθώνονται και στεφανώνουν το χωριό μας απ' όλες του τις γύρω μεριές, κάνοντάς το έτσι σωστό φυσικό κάστρο.

Λόγγοι αδιαπέραστοι με στενά δρομάκια, χαράδρες βαθιές, κλεισούρες με παχιούς ίσκιους και ξέφωτα, απλόχωρα σκεπάζουν όλα τους τα πλάγια και μόνο σ' ένα μέρος προς το Περιβόλι θα δεις τη βλάστησή τους κάπως φτωχή κι αδύναμη.

Δέντρα ψηλά κι αιωνόβια, σωστοί γίγαντες παραμυθιών, τυλιγμένα στο βαθυπράσινο χρώμα τους, πυργώνουν τ'ανάστημά τους να στολίσουν την κάθε σπιθαμή γης, να δωρίσουν στον τόπο κάτι το γραφικό αλλά συγχρόνως μεγαλόπρεπο κι επιβλητικό.

Είναι το κοινοτικό μας δάσος, το κόσμημα του χωριού μας, είναι αυτό που μας χαρίζει καθαρίο αέρα, άφθονα νερά, δροσερό καλοκαίρι και υποφερτό χειμώνα, τόσα υλικά αγαθά.

Μουρίκι, Τσομπάνι, Κλέφτης, Ανώνυμο κι όχι λίγες άλλες τοποθεσίες, λες και συναγωνίστηκαν μεταξύ τους ποια θ' ανέβει πιο ψηλά, ποια θα ξεπεράσει την άλλη σ' ομορφιές και χάρη, ποια θα μας προσφέρει περισσότερα.

Χαίρεται ο πεζοπόρος καθώς ανηφορίζει τις βαθύσκοιες πλαγιές του, κατεβαίνει στις πυκνόφυτες λαγκαδιές να δοκιμάσει τις νοστιμότετες «καψιούνες», αγναντεύει τις φωλιές των πουλιών που έχουν πάντα τα νύχια τους ματωμένα. Ρουφάει αχόρταγα τον καθαρό αέρα του, στο νερό της πηγής, που αναβλύζει ολόδροσο στα ριζά του βράχου σβήνει τη δίψα του και μένει βουβός στο άκουσμα του τραγουδιού τ' αηδονιού, της φωνής του κούκου. Είναι οι στιγμές που το μεγαλείο της φύσης φέρνει το είναι μας σ' άλλους κόσμους, σ' άλλες καταστάσεις.

Στον παραδεισένιο αυτό τόπο ο πράσινος θησαυρός αρχίζει πιο πάνω από το χωριό, με τη μορφή της μαύρης πεύκης ως τα 1.700 μ., συνεχίζεται από τα 1.400 ως τα 1.800 με το έλατο, την υβροδογενή ελάτη, όπως το λεν οι δασολόγοι μας, και τελειώνει με τη λευκόδερμο πεύκη, το γνωστό μας ρόμπολο, από τα 1.600 και πάνω.

Κοντά στα κωνοφόρα και τα φυλλοβόλα με πρώτη και καλύτερη την ουρανομήκη οξυά που δε δυσκολεύεται να κάνει σε δροσερές πλαγιές παρέα της μαύρης πεύκης και πολύ αγαπάει να φυτρώνει πλάι στα έλατα ή πιο πάνω ακόμα σε καθαρές πλέον συστάδες.

Ο τόπος πέρα από το ποτάμι νομίζεις πως έχει παραχωρηθεί στη βελανιδιά και κυρίως στο είδος της το καλό για κλαδονομή. Τα φραξιά και το σφενδάμι, και στις ακροποταμιές το πλατάνι κι η ιτιά είναι μάλλον πινελιές ομορφιάς κι όχι φυτά για δασική εκμετάλλευση.

A'. Το ύψωμα Κλέφτης και ανατολικά του το Πάτωμα.

B'. Τμήμα του δάσους της Πουρνιάς και στο βάθος οι κορυφές Κνια, Σουβλιά, Μαυρίκι και Στυρός.

Αυτό είναι το δάσος μας με τα πολλά του δέντρα και κατοίκους χαριτωμένες βερβερίτσες, γοργοπόδαρα ζαρκάδια, πανούργους λύκους κι αγρόσκυλα, πονηρές αλεπούδες και κουνάβια, φοβερά αγριογούρουνα κι αρκούδες, που τώρα πάνε να γίνουν κι αυτές μόνιμη παρέα του.

Ψηλά στα σκέμνια της Κνιάς πριν από λίγα χρόνια φώλιαζαν κι αγριόγιδα, όμορφα και μοναδικά, τα οποία, όπως λένε, όλα τους τα θανάτωσε πρόσφατα το βόλι κάποιου βλάχου [και μάλιστα χωρίς οι χωριανοί να δείξουν πως συγκινήθηκαν ιδιαίτερα για το κακό]

Κοντά σ' όλα αυτά ας προσθέσουμε και τον οξό, που ξενοζει πάνω σε πεύκα κι έλατα κι αποτελεί διαλεχτή τροφή για τα γαλακτοφόρα ζώα μας, τ' αρωματικό τσάι, που φυτρώνει σε γυμνές αμμουδερές πλαγιές και την εποχή της ανθοφορίας με τη χαρακτηριστική ευωδιά από μακριά προδίνει την παρουσία του στα προσήλια της Νταλιόπολης και του Κλέφτη, της Ντουρούστας και του Πρασιάνου, κι ας κλείσουμε με το σαλέπι, που έχει άνθη του πολύχρωμες περδίκες.

Βρίσκεις στα βουνά μας όχι λίγες ποικιλίες του, αλλ' ο χωριανός, όταν με τον τροβά στον ώμο και τ' ανάλαφρο σκαλιστήρι στο χέρι ανηφορίζει να το συναντήσει, ξέρει πως πρέπει να τραβήξει για τον Κλέφτη, το Κρυόνερο, το Πάτωμα ως και σ' αυτό το Μουρίκι ακόμα να φτάσει αν θέλει νάβρει καλό, ξερικό δηλαδή κι όχι βαρκίσιο. Πιο παλιά η αξία του ήταν πολύ μεγάλη, γιατί, εκτός του ότι το έπιναν ως εξαιρετο αφέψημα, το χρησιμοποιούσαν και στη φαρμακευτική, ενώ σήμερα η κατανάλωση κι η αξία του φυσικά περιορίστηκαν.

Όλο το δάσος μας ήταν ανέκαθεν, όπως είναι και σήμερα, κοινοτικό. Κατά την εποχή της τουρκοκρατίας ανήκε στην κατηγορία των κτημάτων «Μπαλταλίκ» και σαν τέτοιο το νέμονταν αποκλειστικά οι κάτοικοι του χωριού και, καθώς μάλιστα μολογούν οι παλιότεροι απ' αυτούς, περνώντας από τους όχτους των καρπερών χωραφιών τους έφτανε μέχρι έξω από το χωριό, ως και σ' αυτόν τον 'Αϊ Λιά ακόμα.

Μετά την απελευθέρωση, όπως όλα τα δάση των «Νέων Χωρών» έτσι και το δικό μας, περιήλθε στην κυριότητα του Ελληνικού Δημοσίου κι αυτό το διαχειρίστηκε μέχρι το 1928. Τη χρονιά αυτή η κοινότητά μας υπέβαλε στο Διοικητικό Δικαστήριο του Υπουργείου Γεωργίας αίτηση αναγνώρισεώς του ως κοινοτικού. Το δικαστήριο αυτό, βασιζόμενο σε σχετική έκθεση του δασάρχη Κονίτσης Οικονομίδη Λεων., την οποία συνέταξε ύστερα από αυτοψία του, στην 2/1929 απόφασή του καταλήγει: «Διά ταῦτα.

Παραχωρεῖ κατά τούς ὅρους τοῦ ἀπό 29 Ιουλίου 1927 Ν.Δ. περί Μπαλταλικίων εἰς τήν Κοινότητα Πουρνιᾶς (Σταρίτσιανης) τῆς Κονίτσης τά ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῆς κείμενα δάση ἐκτάσεως ἐπτά χιλιάδων περίπου στρεμμάτων.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καί ἐδημοσιεύθη τήν 19η Ιανουαρίου 1929

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Γραμματεὺς

Γ. Ἀντωνακάκης

Θ. Μπαρλογιάννης

Ἐτσι ξαναγύρισε και πάλι το δάσος στην αποκλειστική κυριότητα και νομή των κατοίκων του χωριού μας, που το εκμεταλλεύονταν ως κοινοτικό μόνο με το να κόβουν καυσόξυλα, δαδί και φασολόβεργες για τις ανάγκες των σπιτιών τους, να κάνουν κλαδονομή φυλλοβόλων κυρίως δέντρων για χειμωνιάτικη τροφή των ζωντανών τους.

Ξυλεία τεχνικών κατασκευών υλοτομούσαν ελάχιστη, όση δηλαδή ήταν απαραίτητη

για τις ατομικές ανάγκες τους και σαν τέτοια προτιμούσαν την του πεύκου.

Τα δέντρα αυτά με πολύ κόπο έκοβαν κι έσχιζαν σε σανίδια, καδρόνια κι ό,τι άλλο χρειαζόνταν με τα χειροπρίονά τους υλοτόμοι, οι γνωστοί μας «σαρτζήδες» από τα βλαχοχώρια της λάκκας του Αώου.

Λόγω της μεγάλης απόστασης από τα κέντρα κατανάλωσης και της έλλειψης συγκοινωνίας για τις μεταφορές, ξυλεία να διαθέσουν στο εμπόριο άρχισε να τους δίνει μόνο από το 1952 - 53, που έγινε ο δρόμος, και καυσόξυλα, πάλι για το εμπόριο, από το 1964.

Με βάσει εγκεκριμένες διαχειριστικές εκθέσεις η υλοτομία αυτή εξακολουθεί μέχρι σήμερα και θα ήταν αδιατάραχτη αν ο δασάρχης Κονίτσης κ. Ηλίας Κολοβίνος, κινούμενος ίσως από υπερβολικό υπηρεσιακό ζήλο, δεν την ανέκοπτε για λίγο.

Στις 16 - 7 - 1970 έστειλε στο Νομικό Τμήμα της Γενικής Δ/σης Δασών του Υπουργείου Γεωργίας το 1.927 έγγραφό του, στο οποίο ανέφερε ότι το δάσος Πουρνιάς το 1929 που παραχωρήθηκε στην κοινότητα ήταν μόνο 7.000F ενώ σήμερα είναι 14.000. Ζητούσε λοιπόν να του γνωρίσουν αν τα 7.000 στρέμματα επί πλέον ανήκουν στην κοινότητα ή στο δημόσιο.

Ο τότε πρόεδρος του χωριού μας Κ. Δημητρίου μόλις, από κοινοποίηση που του έγινε, έλαβε γνώση του εγγράφου αυτού, κι επειδή ο κοινοτικός γραμματέας απουσίαζε, με παρακάλεσε και συνέταξα την παρακάτω αναφορά:

ΕΠΕΙΓΟΝ

Εν Πουρνιά τη 7 Σεπτεμβρίου 1970

Προς

Το Σον Υπουργείον Γεωργίας

Γενική Δ/νση Δασών

Διεύθυνση Β', Τμήμα Νομικόν.

Εις Αθήνας

Αφορμήν λαβόντες εκ της υποβληθείσης Υμίν υπ. αριθ. 1.927/16 - 7 - 70 αναφοράς του κ. Δασάρχου Κονίτσης, λαμβάνομεν την τιμήν να γνωρίσωμεν Υμίν τα κάτωθι:

Η Κοινότης Πουρνιάς (τέως Σταρίτσιανης) απετέλει από της συστάσεως της (προ αμνημονευτών ετών) Κεφαλοχώρι (Καριγέ). Προσπάθειαι μπέδων και άλλων Τούρκων επισήμων να καταστήσουν το χωρίον ή τμήμα αυτού τσιφλίκι απέβησαν άκαρποι.

Ούτω ολόκληρον την περιφέρειάν της, συμπεριλαμβανομένου και του δάσους της, ενέμοντο οι κάτοικοι ή ως κτηματίαι, έκαστος τα ίδια αυτού κτήματα ή ως Κοινότης συμφώνως των αποφάσεων του Κοινοτικού Συμβουλίου (Μουχτάρη, Δημογερόντων).

Δια των αποφάσεων τούτων πλην των άλλων ορίζοντο προστατευτικάί εκτάσεις του δάσους, εκτάσεις υλοτομίας και γενικώς ό,τι ενομιζετο σκόπιμον, ως ο καλός νοικοκύρης φροντίζει τα ίδια αυτού. Το τούρκικον κράτος περιορίζετο μόνον εις την είσπραξιν των διαφόρων φόρων (δεκάτη, κεφαλικός κ.λ.π.) μη εχόντων ουδεμίαν σχέσιν προς το δάσος.

Μετά την απελευθέρωσιν του χωριού και μάλιστα το έτος 1928, επειδή εις το αρχείον του Πρωτοδικείου Ιωαννίνων δεν ευρέθη αντίστοιχον βιβλίον του τουρκικού κτηματολογίου, διετάχθη Δασάρχης όστις μετέβη ενταύθα και ενήργησεν αυτοψίαν και εξέτασιν των συνθηκών ιδιοκτησίας του δάσους.

Εκ της εκθέσεως του κ. Δασάρχου, ήτις και απετέλεσε το μόνο στοιχείον βάσει του οποίου εξεδόθη η υπ. αριθ. 20.671/18 - 2 - 29 απόφασις του Υπουργείου Γεωργίας,

εμφαίνεται ότι το δάσος ήτο εξ ολοκλήρου κοινοτικόν.

Την έκτασιν αυτού η ως άνω έκθεσις αναβιβάζει εις 7.000 στρέμματα αντί των 14.000 στρεμμάτων που είναι τούτο σήμερον. Το τοιούτον είναι λογικό εάν λάβη κανείς υπ' όψιν ατου τα κάτωθι:

1 - Εις την έκθεσιν αναφέρεται, ότι η εκτίμησις της εκτάσεως του δάσους ήτο οπτική. Δυνατόν η έκτασις του να ανήρχετο εις 8 ή 9.000 στρέμματα.

2 - Το δάσος Πουρνιάς, και τούτο παντός άλλου το γνωρίζει κάλλιστα ο κ. Δασάρχης Κονίτσης, παρουσιάζει μιαν αναγέννησιν πρωτοφανή. Εκτάσεις, αι οποίαι προ πενταετίας ή δεκαετίας ήσαν αγροί και εκαλλιεργούντο, σήμερον αποτελούν τεράστια φυτώρια πεύκης και ελάτης. Εάν λάβωμεν υπ' όψιν μας ότι η έκθεσις εγένετο το έτος 1928 μέχρι σήμερον έχουν παρέλθη 42 ολόκληρα χρόνια.

Εκτάσεις αι οποίαι τότε ήσαν αγροί σήμερον είναι δάση. Να γιατί αι 7.000 στρεμμάτων έγιναν 14.000.

Εις την έκθεσιν αναφέρονται και ονόματα αγρών. Οι αγροί ούτοι όχι μόνον δεν υφίστανται σήμερον αλλά ούτε καν γνωρίζει κανείς, έστω και εκ των γερόντων του χωριού, αν υπήρξαν ποτέ. Άλλωστε και σήμερον οι κάτοικοι του χωριού ευρίσκονται εις αντιδικίαν με την Κοινότητα και το Δασαρχείον, διότι, ενώ οι αγροί των εγένοντο δάσος δεν δικαιούνται να εκμεταλλευθώσι τούτο, λόγω του ότι στερούνται τίτλου κυριότητος. Επί του θέματος τούτου εγένοντο αναφοραί των κατοίκων εις το Υμέτερον Υπουργείον, ο δε Νομάρχης Ιωαννίνων, κατά την εις την Κοινότητα επίσκεψίν του το έτος 1969, ανεγνώρισε το δίκαιον των κατοίκων και υπεσχέθη να πράξη ό,τι δει δια την απόδοσίν των εις τους δικαιούχους.

3 - Εις την εν λόγω έκθεσιν αναφέρεται ότι το εις τας θέσεις Πουρνιά, Λουπότσιανη, Τσουμπάνι, Ντουρούστα, Χαλκιά, Σνίμυαλο, Βαθύ, Παλιόραγκο, Κλέφτη, Πάτωμα, Ίτανος, Κρυόνερο, Νταλιόπολη, Σουβλιά, Κνιά, Λιθάρι, Γερακοφωλιά, Μασίτσα, Περγουλιά, Πρασιάνου και Γκουγκούλια δάσος είναι κοινοτικόν.

Αλλά εαν αφαιρέση κανείς τας ως άνω τοποθεσίας δεν απομένουν παρά αι θέσεις Κερασιά, Κρανια, Φλιαρώστιανη, Νταϊντάρτσα, Γενοβονίβα αίτινες προ ελαχίστων ετών ήσαν αγροί σήμερον δε καλύπτονται υπό δενδρυλλίων ηλικίας 5 εως 10 ετών.

Μήπως ο κ. Δασάρχης εννοεί να μας πάρει και τα έξωθεν των σπιτιών μας χωράφια για να τα κάνη κρατικόν δάσος;

4 - Από του έτους 1951 μέχρι σήμερον, δια τεσσάρων διαχειριστικών εκθέσεων, η Κοινότης νέμεται ολόκληρον το δάσος ως κοινοτικόν, που είναι, σύμφωνα με τας κειμένας διατάξεις περί υλοτομίας, και ουδείς ποτέ μας ηνώχλησεν. Πού ήτο ο κ. Δασάρχης όλο αυτό το χρονικόν διάστημα;

5 - Τόσον εις την έκθεσιν όσον και εις την απόφασιν του Υπουργείου Γεωργίας ουδαμού, έστω κι ενδεικτικώς, αναφέρονται αι λέξεις Ελληνικόν Δημόσιον.

Πιστεύομεν ότι εκ των ανωτέρω σαφώς συνάγεται, ότι ολόκληρον το δάσος ήτο, είναι και θα είναι κοινοτικόν. Κατάπληξιν προκαλεί εις ημάς η ενέργεια του κ. Δασάρχου, ήτις εγένετο ακριβώς την στιγμήν της επαληθεύσεως της νέας μας διαχειριστικής εκθέσεως, ενέργεια ήτις αν μη τι άλλο, θα επιβραδύνη την επαλήθευσιν της εκθέσεως, με αποτέλεσμα να παρέλθη το οικονομικόν έτος και η Κοινότης, δεδομένου ότι τα εκ του δάσους έσοδα αποτελούν τον μοναδικόν πόρον της, να ευρεθή προ οικονομικού αδιεξόδου.

Η σημερινή Εθνική Κυβέρνησις καταβάλλει τεράστιες προσπάθειες να ανακόψη

την αστυφιλία που πάει να ερημώσει την ύπαιθρον. Κοντά στα τεράστια χρηματικά ποσά που εξοδεύει δια τον σκοπόν τούτον, χορηγεί ακόμη και τμήματα εκ κρατικών δασών εις Κοινότητας, Οργανισμούς αλλά και άτομα για να μπορέσει να κρατήσει τον κόσμον εις την ύπαιθρον. Εμείς δε ζητούμε τίποτε άλλο παρά μόνο τα ιδικά μας.

Θα ήτο όντως ωραίον ό,τι εσεβάσθη ο Τούρκος κατακτητής να το βεβηλώση το Ελληνικόν Δημόσιον.

Εν αναμονή δικαίας σας ετυμηγορίας
Διατελούμεν μετά της προσηκούσης τιμής
Ο πρόεδρος της Κοινότητος
Κ. Δημητρίου

Το Διοικητικό Δικαστήριον του Υπουργείου Γεωργίας, από όσα γνωρίζω, τόσο στην αίτηση του δασάρχη Κονίτσης όσο και στο έγγραφο της κοινότητας, μέχρι σήμερα δεν απάντησε ακόμα. Ο κ. δασάρχης, αφού μάταια περίμενε μερικούς μήνες, αναγκάστηκε να επαληθεύσει τη νέα διαχειριστική έκθεση, που του είχε υποβληθεί, για δέκα τέσσερις και όχι επτά χιλιάδες στρέμματα.

Το δάσος μας σήμερα, όπως και χθες, με τον κούκο και τον κότσυφα για συντροφιά του, τη γλυκειά άνοιξη, το βαθυπράσινο χρώμα του το ζεστό καλοκαίρι, τους φτωχούς καρπούς το δροσερό φθινόπωρο και το χειμώνα στολισμένο με μπόλικο καθάριο χιόνι, που κάνει τις ακτίνες του ήλιου, καθώς πάνω του πέφτουν, να μεταμορφώνονται σε χίλια μύρια διαμάντια, στέκει εκεί καμαρωτό και μας περιμένει.

Ας είναι σίγουρο πως οι Πουρνιώτες γνωρίζουν την αξία του και πάντοτε θα το συντροφεύει η αγάπη τους. Θέλουν το χωριό τους «δασοχώρι» και για τούτο δε γογγύζουν καθώς βλέπουν τα πεύκα και τα έλατα να γεμίζουν τ'άσκαφτα χωράφια τους, να γίνεται δάσος ως κι αυτός ο λάκκος στο μύλο του Κατσάνου.

Γι' άλλη μια φορά ας είναι ευλογημένο.

ΠΙΘΑΝΗ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Στα όσα μέχρι τώρα γράψαμε, μας δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουμε την πιθανή προέλευση αρκετών τοπωνυμίων του χωριού μας και δε μας μένει παρά να δούμε και τις πιο κάτω, για τις οποίες έχουμε και σχετικές πληροφορίες:

1 - Γκρούμαρος. Σύνθετη λέξη αποτελούμενη από τις λέξεις υγρό μέρος = γρο μέρος = Γκρούμαρος, εκ παραφθοράς. Άλλοι πάλι λένε πως προέρχεται από την κουτσοβλάχικη γκρούμουρ, που θα πει σωρός.

2 - Λιθουσαριά. Σωρός λιθαριών, πολλές πέτρες μαζεμένες σε σωρό.

3 - Περγουλιά. Τοποθεσία με χαρακτηριστικό της γνώρισμα τις πολλές περγουλιές σταφυλιών.

4 - Μπλος. Από τη λέξη πηλός, τη μούσγκα, που άφθονη υπάρχει στο μέρος αυτό.

5 - Γράβος. Το γνωστό μας χαμόδεντρο, το οποίο επειδή σκεπάζει όλη αυτή την περιοχή, της έδωσε και τ' όνομά της.

6 - Γκολάγια. Γκόλιος ο γυμνός και Γκολάγια γυμνή, χωρίς δέντρα παλιότερα, γιατί όλο το μέρος καλλιεργούνταν εντατικά και δεν περίσσευε τόπος γι' αυτά.

7 - Γκούβετη. Από καθιζήσεις του εδάφους η επιφάνεια του μέρους αυτού πήρε μορφή κοίλη, το σχήμα μιας μεγάλης γκούβας γι' αυτό και Γκούβετη ή Γκούβωτη τη λέμε.

8 - Βιρός. Εδώ η κλίση του εδάφους είναι τέτοια ώστε τα νερά της βροχής αντί να κυλήσουν προς το λάκκο συγκεντρώνονται και σχηματίζουν βίρα, μικρή δηλαδή λίμνη.

9 - Λαδάς. Στο μέρος αυτό, που είναι πλάι στα σπίτια του μεσαίου μαχαλά, ξεφόρτωναν παλιότερα το λάδι και τις ελιές, που έφερναν με τα ζώα τους από το Τσάμικο οι λαδάδες. Λέγαν λοιπόν οι χωριανοί: 'Ηρθε ο λαδάς, πάμε στο λαδά, κι έτσι έμεινε και η ονομασία της τοποθεσίας αυτής Λαδάς.

10 - Κουρούνα. Το όνομα της δεν πρέπει να προέρχεται από το γνωστό μας μαυροντυμένο πουλί, που μόνο σα διαβατάρικο το συναντούμε στο χωριό, αλλά από τ' όνομα ενός αγριόχορτου, του οποίου ο καρπός μοιάζει αέρινος και με το παραμικρό φύσημα ταξιδεύει.

11 - Μπάρα. Όπου σήμερα είναι τα χωράφια του Θεμιστοκλή Μούσιου, Μιχάλη Καφέ και Αχιλλέα Παπαχρηστίδη, τα νερά της βροχής και του βρυσκού του Κυρήκου σχημάτιζαν παλιότερα μια μικρή λίμνη, τη μπάρα όπως τη λέγανε. Για να φεύγουν τα νερά της και να στραγγίζει ο τόπος, να μπορούν να τον καλλιεργήσουν, έκαναν με καπάκια στο δασκαλαίικο χωράφι, που είναι συνέχεια και πιο κάτω απ' αυτά, πέντε λαγούμια κι έριξαν το νερό στο θανασιώτικο αυλάκι. Η λίμνη χάθηκε, τ' όνομα όμως Μπάρα έμεινε.

12 - Τράπια. α) Παπαβασιλειάδης και Στεργιόπουλος από τη λέξη ατραπός, β) Λυμπερόπουλος από την αρχαία πόλη Τράμπυα, γ) από την κουτσοβλάχικη λέξη τράπου που θα πει χαντάκι, ξέκωμα, απόκρημνο.

13 - Στένημα. Μέρος στενό, στενή τοποθεσία.

14 - Σιόποτο. Δυο εκδοχές έχουμε κι εδώ: α) Κατά τον Αβαντινό προέρχεται από τη λέξη εισόποτον ή σιποτόν «διά τό ἔνυδρον τῶν ἔδαφῶν ἐφ' ὧν ἔκειτο», β) κατ' άλλους από το κουτσοβλάχικο σιόπουτου = βρύση και σίπουτου = μурμουρίσμα νερού.

15 - Μπούκα. Από την αλβανική λέξη μπουκ που σημαίνει ψωμί, ψωμότοπος δηλαδή.

16 - Αλατσιά. Εδώ έχουμε αρκετές πλακωτές πέτρες και πάνω τους σκορπούσαν παλιότερα τ' αλάτι, ν' αλατίσουν τα γιδοπρόβατα.

17 - Λουπότσιανη. Από το λούπους = λύκος και Λουπότσιανη = φωλιά λύκων.

18 - Νίτανος λέγεται το ρόμπολο κι εδώ συναντούμε πολλά τέτοια.

19 - Κουρί = το δάσος. Όλο αυτό το μέρος σκεπάζεται από πυκνό δάσος και γι' αυτό Κουρί το είπαν.

20 - Βαθύ. Από μια πολύ μεγάλη καθίζηση του εδάφους, η οποία έγινε το 1916, και πολλές άλλες μικρότερες, που προηγήθηκαν ή ακολούθησαν, βυθίστηκε ο τόπος και σχηματίστηκε αυτό το βαθούλωμα, γι' αυτό κι η τοποθεσία Βαθύ λέγεται.

21 - Ντουρούστα. Τουρούστ στα κουτσοβλάχικα θα πει μαντρί και Ντουρούστα το μέρος στο οποίο κάνουμε το μαντρί, τη στρούγκα.

22 - Καγκέλια. Ο δρόμος τους είναι όλο ζικ ζακ, οφιοειδής, όπως τα καγκέλια που βάζανε στα ρούχα για στολίδια.

23 - Κοντοκλάδι. Τα πολλά χαμόδεντρα έδωσαν και τ' όνομά τους στο μέρος αυτό.

24 - Χαλκιάς. Εδώ δεν έχουμε χαμόδεντρα αλλά πολλά χαλίκια, πετραδάκια, γι αυτό και Χαλικιά ή Χαλκιά είπαν το μέρος τούτο.

25 - Γκουγκούλια. Κι αυτή κουτσοβλάχικη λέξη αφού γκουργκούλι λένε τη στρογγυλή πέτρα και Γκουγκούλια το μέρος που έχει πολλές τέτοιες πέτρες.

26 - Κολτσίδα. Η κολτσίδα είναι αγριόχορτο με αγκαθωτούς καρπούς, που κολλούν πάνω τόσο εύκολα και καλά ώστε συνηθίζουμε να λέμε: Αυτός κόλλησε σα κολτσίδα. Τούτος ο τόπος φαίνεται πως έχει πολλά τέτοια αγριόχορτα.

27 - Γερακοφωλιά. Εκεί είχαν διαλέξει τα γεράκια να κάνουν τις φωλιές τους γιατί το μέρος έχει πολλά απότομα βράχια, είναι προσήλιο και καλό αγνάντιο.

Στα «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» και στους τόμους των ετών 1934, 1937 και 1938 ο καθηγητής Κ. Στεργιόπουλος, ύστερα από σχετική του έρευνα, δημοσίευσε συλλογή τοπωνυμίων της επαρχίας Κονίτσης και την προέλευσή τους. Ανάμεσα σ' αυτά, όπως είναι φυσικό, συναντούμε και πολλά του χωριού μας, αρκετά από τα οποία αναφέραμε κι εμείς πιο πάνω, ενώ για τα υπόλοιπα ευχαρίστως παραχωρούμε τη συνέχεια.

1 - Καλόγερος. Τοποθεσία ομοιάζουσα με καλόγερο.

2 - Σπάσματα. Επειδή το μέρος πάσχει από καθιζήσεις.

3 - Αφορισμός. Τοποθεσία άγονη, χωρίς δέντρα ούτε χόρτα. Όταν ένα μέρος δεν παράγει τίποτε ο λαός συνηθίζει να λέει ότι ο τόπος αυτός έχει αφορεσθεί.

4 - Μασίτσα. Η ονομασία προέρχεται από τη βλάχικη λέξη σίτα που σημαίνει μάνα του νερού, βρύση.

5 - Ζαρκιώτη. Η τοποθεσία αυτή ανήκε σε κάποιον από το Ζάρκο, χωριό πιθανώς των Τρικάλων. Το όνομα αυτό είναι ξενικό και το πήραν οι Έλληνες ως επίθετο κι οικογενειακό όνομα. Η λέξη συνδέεται και προς το όνομα του Σέρβου ηγεμόνα Ζάρκου, του οποίου την ιστορία δε γνωρίζουμε καλώς. Ζάρκος στην Ήπειρο λέγεται ο γυμνός.

6 - Γιωργούλα ή Γιργούλα. Από το όνομα του ιδιοκτήτη. Τη συναντούμε και Γεωργουλάδικα ή Γιργουλάδικα.

7 - Σελνόκοβα. Από τη σλαβική λέξη σιλίδα που σημαίνει δαμάσκηνα.

8 - Μαυρομπίνα. Το νερό της τοποθεσίας αυτής βοηθάει τόσο τη γρήγορη χώνεψη της τροφής ώστε η πείνα (η μαύρη πείνα) να μη σβήνει αμέσως.

9 - Κλέφτης. Για την ονομασία της τοποθεσίας δυο παραδόσεις υπάρχουν. Κατά την πρώτη εκεί είχε τα λημέρια του κάποιος (ξακουστός) κλέφτης, κατά τη δεύτερη, εκεί είχε σκοτωθεί κάποιος (πάλι ξακουστός) κλέφτης.

10 - Μπλανίτσα. Από τη λέξη πλαγινή = επικλινή. Πλαγινίτσα, Μπλανίτσα.

11- Στερογκάνια. Σ' αυτά φυτρώνει το χόρτο στερογκάνι, με φύλλα μεγάλα, πλατιά, λογχοειδή και πολύ δηλητηριώδη.

12 - Σουβλιά. Οι κορυφές της τοποθεσίας αυτής είναι σα σουβλιά.

ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΟΙ ΜΑΣ

Απ' όσα πιο πάνω αναφέραμε καθαρά φαίνεται ότι προς Α γειτονεύουμε με την Αγία Παρασκευή, Β και Δ με τη Μόλιστα, ΝΔ με Νικάνορα και προς Ν με το Ελεύθερο.

Η σχετικά μεγάλη απόσταση που χωρίζει το χωριό μας από το Ελεύθερο και τον Νικάνορα, το δύσβατο του εδάφους και οι διαφορετικοί δρόμοι προσπέλασης προς την Κόνιτσα αποτελούσαν πάντοτε εμπόδια ικανά να περιορίσουν την επικοινωνία των κατοίκων και να κρατήσουν τις σχέσεις τους φιλικές μεν πάντα, αλλ' όχι και με κάτι το ιδιαίτερο.

Εντελώς το αντίθετο συνέβαινε με τους Μολιστινούς και Κερασοβίτες, αφού η συνεχής επαφή μαζί τους μας βοήθησε όχι μόνο καλά να γνωριστούμε, αλλά και συγγενικές σχέσεις να δημιουργήσουμε και μικροσυναλλαγές, ιδίως με τους δεύτερους, ν' αναπτύ-

ξουμε. Έτσι, αν λίγο πιο πίσω κοιτάξουμε, θα δούμε Κερασοβίτες, όπως ο Λαμίσης, ο Νιάνιος, ο Αποστόλης Κουκούμης και τόσοι άλλοι, να έρχονται γαμπροί στη Σταρίτσιανη και κοπέλες από το ένα χωριό να καμαρώνουν νύφες στο άλλο.

Θα δούμε στα πανηγύρια να αλληλοκαλωσορίζονται με πραγματική αγάπη και κάθε Κυριακή πολλούς από τους γειτόνους μας αυτούς να περνούν με τα μουλάρια τους τη Μαυρομπέτρα, για να μας φέρουν σανίδια, δαδί και άκρες από το πριόνι του μπέη, να συμβουλευτούν το Μουλά για την αρρώστια τους ή να κάνουν τα ψώνια τους σε μπακάλικο του χωριού μας, αφού τα είδη που πρόσφεραν τα δικά τους μαγαζιά ήταν πολύ περιορισμένα.

Άλλοι πάλι έρχονταν να προσφέρουν υπηρεσίες, όπως να κουβαλήσουν ξύλα, σταφύλια τον καιρό του τρύγου, να φτιάξουν ασβεσταριές στη Νταλιόπολη και με τα ζώα τους να μεταφέρουν τον ασβέστη και τέλος άλλοι ν' αγοράσουν τσίπουρο, κρασί, κρεμμύδια, χόρτο και τριφύλλι την άνοιξη για τα ζώα τους.

Τόσο πολύ μάλιστα είχε αναπτυχθεί το μικροεμπόριο αυτό μεταξύ Κερασοβιτών και νοικοκυραίων του χωριού μας, ώστε περιπαιχτικά «κανταράδες» μας λέγανε, επειδή από κανένα σπίτι μας δεν έλειπε το καντάρι ή η παλάντζα, που είχαμε να ζυγίζουμε όσα τους πουλούσαμε.

Εμείς πάλι για ν' ανταποδώσουμε τη φιλοφρόνησή τους «ροζάρια» και «ρογκάλια», δηλαδή σκληρούς και μη επιδεχόμενους παιδεία κι εξέλιξη, τους ονομάζαμε.

Με τους Μολιστινούς πάλι οι σχέσεις μας ήταν πάντοτε όχι μόνο φιλικές αλλά και κάτι παραπάνω, αδελφικές θα μπορούσαμε να πούμε, αφού ποτέ μεταξύ των δυο χωριών δε δημιουργήθηκε ζήτημα ικανό να μας φέρει αντιμέτωπους και κατανόηση δειχνόταν πάντοτε όταν από ανάγκη οι κάτοικοι του ενός ενοχλούσαν τους κατοίκους του άλλου. Τη φιλία και αλληλοεκτίμησή τους αυτή δυνάμωσαν με το πέρασμα του χρόνου οι συμπεθεριές που δημιουργήθηκαν, η συντροφικότητά τους στη Βλαχιά, όπου ταξίδευαν Στρατσιούτες και Μολιστινοί μαζί, αλλά και η κοινή γλώσσα τους, αφού και τα δυο χωριά βρίσκονταν στο ίδιο υψηλό μορφωτικό και βιοτικό επίπεδο. Πιστεύω μάλιστα πως η ταύτισή τους αυτή έσπρωξε και τον εξαιρετο γείτονα Μενέλαο Κούσιο να μιλήσει με τόσο κολακευτικά λόγια για μας και το χωριό μας στις σελίδες 236 και 239 του βιβλίου του «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ», καλοσύνη την οποία προσπαθώ να ξεπληρώσω μ' αυτό το θερμό «Ευχαριστώ» που του απευθύνω.

Κι ενώ οι σχέσεις μας με τους Μολιστινούς όλο κι ενισχύονταν, η φιλία μας με τους Κερασοβίτες περνούσε δυστυχώς μια πολύ μεγάλη δοκιμασία.

Οι δυο κοινότητες και για μεγάλο χρονικό διάστημα, το οποίο αρχίζει πριν από το 1872 και λήγει το 1962, βρίσκονταν σε διαρκή αντιδικία για διαφορές τους σχετικά με τα μεταξύ τους σύνορα στις θέσεις Γκριάμπα, Ρισάδικα, Περγουλιά και Μασίτσα.

Στις 2 Δεκεμβρίου 1872 οι μουχταροδημογέροντες των δυο χωριών, ως εκπρόσωποι των κατοίκων τους, συνέταξαν και υπέγραψαν πρακτικό, στο οποίο καθόριζαν τα μεταξύ τους σύνορα. Για ν' αποφύγουν μάλιστα παρόμοιες φιλονικίες και εις το μέλλον προέβλεψαν την ανέγερση σε καθοριστικό σημείο των συνόρων εικονίσματος στο όνομα του «Ενδοξότατου» Μουσλίμπεη, τσιφλικούχου τότε του Κερασόβου, επειδή αυτός πρωτοστάτησε στην επίλυση της διαφοράς. Το εικόνισμα τούτο με την πάροδο του χρόνου καταστράφηκε.

Έτσι έμειναν τα πράγματα μέχρι το 1928 που το Κεράσοβο άρχισε δικαστικό αγώνα για τα σύνορα. Παραδέχτηκε το έγγραφο της 2-12-1928 αλλά ισχυρίστηκε ότι τα

αναφερόμενα ονόματα των επιδικών εκτάσεων δεν είναι τα από την Πουρνιαν υποδεικνυόμενα.

Και κατά πρώτον κατέφυγε στο Ειρηνοδικείο Κονίτσης, το οποίο, με την 8/1928 απόφασή του, ρύθμισε τη νομή. Η κοινότητα Κερασόβου θεώρησε άδικη την απόφαση αυτή και με την 15-5-1928 αγωγή της, που απευθύνονταν προς το Πρωτοδικείο Ιωαννίνων, ζήτησε να γίνει αυτή νομέας και διακάτοχος των αμφισβητούμενων εκτάσεων. Για την αγωγή αυτή το Πρωτοδικείο Ιωαννίνων εξέδωσε την 14/1929 απόφαση με την οποία διέταζε μαρτυρικές αποδείξεις.

Έγιναν οι μαρτυρικές καταθέσεις και η υπόθεση ξανασυζητήθηκε από το ίδιο δικαστήριο. Με την 174/1931 νέα απόφασή του επέβαλε στην εναγόμενη κοινότητα όρκο. Και την απόφαση αυτή το Κεράσοβο θεώρησε άδικη και με την από 22 - 6 - 31 έφεσή του την παρέπεμψε ενώπιον του δικαστηρίου των Εφετών Κερκύρας.

Το Εφετείο αυτό με την 73/1932 δική του απόφαση, διέταξε να γίνει αυτοψία, γιατί από τις καταθέσεις των εξετασθέντων μαρτύρων δεν ήταν δυνατόν να μορφώσει δικαστική κρίση για τη θέση των επιδικών εκτάσεων. Για την αυτοψία διόριζε εισηγητή τον νεότερο δικαστήν του Πρωτοδικείου Ιωαννίνων και για χρονοδιενέργειά της όριζε το διάστημα των 40 ημερών.

Την αυτοψία έκανε στις 22 Σεπτεμβρίου 1933 στη θέση Περγουλιά ο πρωτοδίκης Ιωαννίνων Κ. Καβάγιας και την ίδια ημέρα υπέβαλε στο Εφετείο τη σχετική έκθεση με πρόχειρο διάγραμμα της περιοχής. Η έκθεση αυτή μεταξύ άλλων αναφέρει στο τέλος της: «...αί δέ επίδικοι εκτάσεις πρόσκεινται μάλλον πρός τας ιδιοκτήτους εκτάσεις τῆς Κοινότητος Πουρνιαῆς.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη...»

Με την υποβολή της εκθέσεως του κ. Καβάγια το Εφετείο Κερκύρας συνεδρίασε ξανά την 26η - 5 - 1934 με Πρόεδρο τον Σ. Μαύρο και εξέδωσε την 58/1934 απόφαση η οποία καταλήγει:

«Διά ταῦτα

Ἄπορρίπτει κατ' οὐσίαν τήν ὑπό κρίσιν ἀπό 22 Ἰουνίου 1931 ἔφεσιν κατὰ τῆς ὑπ. ἀριθ. 174 τοῦ 1931 ἀποφάσεως τῶν ἐν Ἰωαννίνοις Πρωτοδικῶν.

Καταδικάζει τήν ἐκκαλούσαν εἰς τήν ἐφεσιβλήτου δικαστικὴν δαπάνην τῆς παρουσίας ἐκκλήτου δίκης ἐκ δραχ. 3.000, ἐξ' ὧν δραχμαί 2.500 ὀρίζει δι' ἀμοιβὴν τοῦ πληρεξουσίου αὐτῆς δικηγόρου καὶ τὰ τέλη. Διατάσσει τήν παράδοσιν τοῦ παραβόλου εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη ἐν Κερκύρα τῇ 28 Μαΐου 1934 καὶ ἐδημοσιεύθη τῇ 2 Ἰουνίου 1934.

Ὁ πρόεδρος
Σ. Μαύρος

Ὁ Γραμματεὺς Β'
Κ. Στίνης

Ἵστερα ἀπὸ τὴν ἀπόφαση αὐτῆ του Εφετείου Κερκύρας, με την οποία δικαιωνόταν ἀπόλυτα τὸ χωριὸ μας, δὲν υπολειπόταν παρά ἡ τοποθέτηση στὴν αμφισβητούμενη περιοχὴ συνόρων μεταξύ τῶν δυο κοινοτήτων. Με τὴν 16.122/1936 ἀπόφασή της ἡ Γενικὴ Διοίκηση Ἠλείου καὶ σύμφωνα με τὶς διατάξεις τοῦ Κώδικα «Περὶ δήμων καὶ κοινοτήτων» νομοθεσίας συνεκρότησε ἐπιτροπὴ ἀποτελούμενη ἀπὸ τὸν εἰρηνοδίκη Κονίτσης Κ. Αλεξίου, τοὺς προέδρους τῶν δυο κοινοτήτων Βρυζώνη Ανδρέα καὶ Γκούτσιον Ἰωάννην καὶ τοὺς διευθυντὲς τῶν Δημοτικῶν Σχολείων τοὺς Πριμυκῆρη Γεώργιο καὶ Καρπούζη Θεμιστοκλή γιὰ νὰ καθορίσουν τὰ διοικητικὰ σύνορα τῆς

περιφέρειας της κάθε κοινότητας.

Η επιτροπή αυτή συνεδρίασε την 27 - 5 - 1937 και αφού άκουσε τους ισχυρισμούς των δυο μερών συνέταξε έκθεση η οποία τελείωνε με τα εξής:

«Μέ τας γνώμας ταύτας τῶν ἐκπροσώπων τῆς Κοινότητος Πουρνιάς συνετάγημεν καί ἡμεῖς ὁ Εἰρηνοδίκης Κονίτσης ὡς Πρόεδρος τῆς προκειμένης ἐπιτροπῆς.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη...»

Η έκθεση αυτή δεν προσβλήθηκε από καμιά ενδιαφερόμενη κοινότητα, γι' αυτό κι έγινε τελεσίδικη και αμετάκλητη από δε τη διοικητική αρχή αναγνωρίστηκαν τα σύνορα που αυτή ανέφερε.

Αν και όλες οι μέχρι τότε δικαστικές και διοικητικές αποφάσεις ήταν υπέρ αυτής, η κοινότητά μας δεν ησύχασε για τον απλούστατο λόγο διότι δεν είχαν τοποθετηθεί ακόμη τα ορόσημα. Για το σκοπό αυτό την 16η - 10 - 1957 κατέθεσε αγωγή στο Πρωτοδικείο Ιωαννίνων, με την οποία ζητούσε «Νά κανονισθῶσι τά ὅρια τά διαχωρίζοντα τήν κτηματικήν περιοχὴν τῆς Κοινότητός της ἀπὸ τήν τοιαύτην τῆς ἐναγωμένης προσδιοριζόμενα ὡς ἐν τῷ ἱστορικῷ τῆς ἀγωγῆς σημειοῦνται».

Στις 26 - 2 - 1958 συνεδρίασε το Πρωτοδικείο με πρόεδρο το Ν. Χριστούλα και εξέδωσε την 150 απόφασή του, με την οποία απέρριπτε την αγωγήν αυτήν και καταδίκαζε μάλιστα την κοινότητά μας στη δικαστική δαπάνη των 810 δραχ. με το αιτιολογικό ότι στην αγωγή δεν καθοριζόταν ο τρόπος κτήσεως της κυριότητας της εκτάσεως και ούτε επιτρεπόταν συμπλήρωση της αοριστίας αυτής με αναφορά σε έγγραφα και δικαστικές αποφάσεις περί νομῆς, στα οποία να φαίνεται και ο τρόπος κτήσεως της κυριότητας.

Πέρασαν από τη δημοσίευση της έκθεσης της επιτροπῆς καθορισμού των διοικητικών ορίων περισσότερα από 22 χρόνια χωρίς να αμφισβητήσῃ κανείς τον καθορισμό τούτο και το μόνο, που συνέβη στο διάστημα αυτό και αξίζει ίσως ν' αναφερθεί, είναι η προσπάθεια ομαδικῆς καταπάτησης από 21 Κερασοβίτες πουρνιώτικων χωραφιών στις θέσεις Πόραγια και Ρισάδικα. Εναντίον των και εναντίον άλλων 34 «ὡς προσθέτως παρεμβαινόντων» η κοινότητά μας, με την από 17-2-1958 αγωγή της, κατέφυγε στο Ειρηνοδικείο Κονίτσης. Το δικαστήριο αυτό με πρόεδρο τον Σ. Παπαχριστόπουλο και ὕστερα από επιτόπια εξέταση εξέδωσε στις 22-2-1958 την 2 απόφαση του με την οποία απαγόρευε στους μηνυθέντες κάθε διατάραξη της νομῆς και κατοχῆς των εκτάσεων τούτων στο μέλλον είτε εμμέσως είτε αμέσως με απειλή χρηματικῆς ποινῆς.

Τους καταδίκαζε ἀκόμη στην πληρωμή 2.000 δραχ. για δικαστική δαπάνη.

Κατά της απόφασης αυτής οι καταδιασθέντες ἔκαναν ἔφεση στο Πρωτοδικείο Ιωαννίνων. Τούτο με πρόεδρο πάλι τον Ν. Χριστούλα συνεδρίασε και, με την 239/4-6-1958 απόφασή του, απέρριψε την πρόσθετο παρέμβαση των 34 κατοίκων και καταδίκασε τους κατηγορούμενους, πλην δυο, στη δαπάνη της δίκης.

Αποτέλεσμα των αποφάσεων αυτών ήταν το να μη πλησιάσουν ξανά οι Κερασοβίτες ούτε σ' αυτές ἀλλ' ούτε και σε άλλες πουρνιώτικες εκτάσεις.

Ο καιρός περνούσε και φθάνουμε ἔτσι στην 13η-12-1958, που η κοινότητα Κερασόβου, με αἴτησή της, ζήτησε ἀπὸ τον Υπουργό Εσωτερικῶν την αναθεώρηση της τελεσίδικης και αμετάκλητης έκθεσης της 27η-5-1937. Ο Υπουργός Εσωτερικῶν, με την 40.009/28-4-1959 απόφασή του, ἐνέκρινε την αἴτηση και στη συνέχεια ο Νομάρχης Ιωαννίνων με δική του απόφαση συνέστησε το «Διοικητικόν Δικαστήριον Καθορισμού Ορίων,

Δήμων και Κοινοτήτων του Νομού Ιωαννίνων» με πρόεδρο το διευθυντή της Νομαρχίας Γ. Κέκον.

Το δικαστήριο αυτό, ύστερα από αυτοψία, εξέδωσε την 59/4-10-1960 απόφαση, με την οποία μετατόπιζε σε βάρος του χωριού μας τα μέχρι τότε αναγνωρισμένα σύνορα. Η απόφαση αυτή καταλήγει:

«Δια ταύτα

Αποφασίζει ομοφώνως.

Αναθεωρούν την από 27-5-1957 έκθεσιν της οικείας Επιτροπής ανακαθορίζει οριστικώς τα διοικ. όρια, μεταξύ των κοινοτήτων Αγίας Παρασκευής και Πουρνιάς (Κονίτσης) ως ακολούθως:

Έρχονται από του αναμφισβητήτου σημείου «Πύργος» (ομωνύμου κορυφής), ένθα τα κοινά όρια των κοινοτήτων Πουρνιάς - Γαναδιού και Αγίας Παρασκευής και εκείθεν κατέρχονται κατ' ευθείαν γραμμήν εις την θέσιν «Αλατσία», κειμένην εις το χαμηλότερον σημείον ράχεως ευρισκομένης προς δυσμάς του λάκκου «κρέμαση» και ακριβώς αμέσως μετ' αυτόν. Εκείθεν ακολουθούν την διερχομένην δια της θέσεως «Αλατσία», γιδόστρατα (μονοπάτι) και φθάνουν, δια της γιδόστρατας ταύτης, εις τον υπάρχοντα αγρόν Παπαγεωργίου ή Λύτως (αφιέμενον εις την περιφέρειαν Πουρνιάς). Εν συνεχεία ακολουθούν την αυτήν γιδόστραταν, η οποία διέρχεται κάτωθι των αγρών Παπαγιανναίων (αφιεμένων εις την περιφέρειαν Πουρνιάς) και φθάνουν εις την ράχην «Γκαμήλα ή Παπατζήμα». Εις το σημείον τούτο κάμπτουν και ακολουθούν κατερχόμενα την κορυφογραμμήν (ραχοκοκκαλιά) της ράχεως «Γκαμήλα ή Παπατζήμα», όπως χύνονται τα νερά και φθάνουν εις υπάρχοντα μεγάλον ογκόλιθον (βράχον) κείμενον δέκα περίπου μέτρα άνωθι του ποταμού «Βουρκοπόταμου» και καλούμενον «Μελισσόπετρα». Εκείθεν διερχόμενα τον ποταμόν «Βουρκοπόταμον» φθάνουν εις την υπάρχουσαν, επί της αμαξιτής οδού Κονίτσης - Αγίας Παρασκευής (και άνωθι της ετέρας όχθης του «Βουρκοπόταμου» μικροτέραν πέτραν (βράχον). Εκείθεν ανέρχονται κατ' ευθείαν γραμμήν εις την υπερκειμένην ράχην «Δούλου» (αφήνοντα την θέσιν «Περγούλια» και τους αγρούς αυτής τους κειμένους εις την νοτιοδυτικήν πλευράν της ράχεως ταύτης εις την διοικ. περιφέρειαν της κοινότητος Πουρνιάς και τους αγρούς κατοίκων Αγίας Παρασκευής τους κειμένους εις την βορειοανατολικήν πλευράν της ράχεως εις την περιφέρειαν Αγίας Παρασκευής) και ακολουθούντα το σύρραχον (ραχοκοκκαλιά) της ράχεως ταύτης, όπως χύνονται τα νερά, φθάνουν εις Βακούφικο χωράφι, κείμενον άνωθεν των εν λόγω αγρών των κατοίκων της Αγίας Παρασκευής. Εκείθεν ανέρχονται εις την υπερκειμένην (αριστερά τω ανερχομένω) κορυφήν και εκείθεν ακολουθούν την συνεχιζομένην, προς νότον, κορυφογραμμήν, όπως χύνονται τα νερά, διερχόμενα δια των αναμφισβητήτων θέσεων «Ρόγγια» και «Σουβλιά» και καταλήγουν εις το «Γκριμπανίτικο», ήτοι εις τα όρια της κοινότητος Ελευθέρου, ένθα και τερματίζονται.

Εκρίθη, απεφασίσθη και εδημοσιεύθη, (απηγγέλθη), επ' ακροατηρίω εν δημοσία συνεδριάσει του Δικαστηρίου, απόντων των διαδίκων, αυτόθι και αυθημερόν και ώραν 8 15' μ.μ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ

Γεώργιος Κέκος Σπ. Παπαχριστόπουλος/Βασίλειος Μάντζος

Με κατάπληξη είδαν οι χωριανοί την εντελώς νέα αυτή απόφαση, με την οποία παραχωρούνταν από την κοινότητά μας στην κοινότητα Αγίας Παρασκευής έκταση